

भरतपुर महानगरपालिकाको सहकारी संस्था दर्ता निर्देशिका-२०७५

१. परिचय

नेपालको संविधानमा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल अधिकार सूची (क्रमशः अनुसूची ५, ६ र ८) का साथै साझा अधिकार सूची (अनुसूची ७ र ९) समेतमा सहकारी नियमन, सहकारी संस्था वा सहकारी विषय पर्दछ । नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०७३।१०।१८ मा स्वीकृत नेपालको संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ मा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका अधिकारहरूको कार्य विस्तृतीकरणमा अन्य कुराका अतिरिक्त स्थानीय सहकारी संस्था दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटन स्थानीय तहको अधिकारभित्र पर्ने गरी प्रस्ट पारिएको छ । तदनुसार भरतपुर महानगरपालिका बाट सहकारी संस्थाको दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटनलगायतका संस्थापकीय कार्यहरूको सम्पादनमा सहयोग पुर्याउन भरतपुर महानगरपालिकाको सहकारी ऐन, २०७५ को दफा १०२(१) बमोजिम नगर कार्यपालिकाले यो निर्देशिका बनाएको छ ।

२. क्षेत्राधिकार

दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटनसमेतका सहकारी नियामक कार्यहरूमा भरतपुर महानगरपालिकाको क्षेत्राधिकारको सीमाङ्कन भरतपुर महानगरपालिका सम्म कार्यक्षेत्र भएका संस्थाहरू पर्दछन् ।

भरतपुर महानगरपालिकाको नियमनमा देहायका सहकारी संस्थाहरू पर्दछन्:

क. भरतपुर महानगरपालिका बाट दर्ता हुने सबै प्रारम्भिक संस्थाहरू,

ख. यसअघि दर्ता भएका भरतपुर महानगरपालिका सम्म कार्यक्षेत्र कायम रहेका जुनसुकै प्रारम्भिक संस्थाहरू

ग. यसअघि भरतपुर महानगरपालिका भन्दा बढी कार्यक्षेत्र कायम गरी दर्ता भएका तर विभाजन, स्थानीयकरण वा पुनर्गठनको प्रक्रियाबाट अब भरतपुर महानगरपालिका सम्म कार्यक्षेत्र कायम हुने जुनसुकै प्रारम्भिक संस्थाहरू ।

स्थानीय प्रारम्भिक सहकारी संस्थाहरू नै स्थानीय तहको नियमन क्षेत्राधिकारमा पर्दछन् भन्नुको अर्थ भरतपुर महानगरपालिका भन्दा बढी कार्यक्षेत्र रहेका प्रारम्भिक संस्थाहरू वा माध्यमिक वा उपल्लो तहका सङ्घहरूसँग भरतपुर महानगरपालिकाको सरोकार हुँदैन भन्ने होइन । भरतपुर महानगरपालिका भन्दा बढी कार्यक्षेत्र भएका प्रारम्भिक सहकारी संस्थाहरूले भरतपुर महानगरपालिकामा कार्यालय राखेर वा सदस्य सेवा केन्द्र खोलेर सेवा सञ्चालन गरेका संस्थाहरूको कामकाज सहकारी विधिसम्मत हुँदा स्थानीय सदस्यहरू लाभान्वित हुने र नहुँदा जोखिममा पर्ने हुन्छ । स्थानीय रूपमा कार्यरत जुनसुकै सहकारी संघ/संस्थाका गतिविधिहरूमा भरतपुर महानगरपालिकाको सरोकार जहिलेसुकै रहन्छ ।

३. कानून

सहकारी संस्थाको दर्ता लगायतका नियमन कार्यका लागि भरतपुर महानगरपालिकाले सहकारी ऐन, २०७५ जारी गरेको छ ।

४. दर्ता गर्ने अधिकारी

भरतपुर महानगरपालिकामा सहकारी संस्थाको दर्तालगायतका नियमन र प्रवर्द्धन एवं प्रशिक्षणका कार्यहरू समेत गर्ने गरी भरतपुर महानगरपालिकाको सहकारी ऐन, २०७५ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई दर्ता गर्ने अधिकारी तोकिएको छ ।

५. सहकारीपन

सहकारी संस्था दर्ता गर्ने बेला दर्ता गर्ने अधिकारीको जिम्मेवारी भनेको सहकारीपनको सुनिश्चितता हो ।

सहकारीपनको अभावमा -

क) आर्थिक कार्यकलापलाई लोकतान्त्रिक ढङ्गले सङ्गठित गर्ने सहकारी विधि स्थापित हुन पाउँदैन,

ख) सहकारी संस्था टाठाबाठाहरूको स्वार्थ पूरा गर्ने माध्यम बन्दछ ।

६. सङ्गठन

सङ्गठन भन्दा पृथक् सदस्यहरू सम्मिलित भएर संस्था बन्ने क्रमलाई यहाँ सङ्गठन भनिएको छ । व्यक्ति, बसोबास र नागरिकता हुँदैमा सहकारी संस्था बन्दैन । सहकारिताका लागि स्वावलम्बन र पारस्परिकता चाहिन्छ । सहकारी सदस्यमाझ स्वावलम्बनको पारस्परिक अभ्यास कतिको प्रभावकारी हुन्छ भन्ने निर्धारक संस्थाको गठन विधि नै हो । सहकारी संस्थाहरू सेवा केन्द्र होइनन्, सशक्तीकरण केन्द्र हुन् । तीनथरी आर्थिक प्रकृति भएका वर्गले सहकारी संस्था गठन गर्न सक्ने हुन्छन् । ती हुन्-

क. प्राथमिक उत्पादक,

ख. वास्तविक श्रमिक र

ग. सर्वसाधारण उपभोक्ता ।

७. साझा बन्धन

सहकारिता उन्नयनको पारस्परिक प्रयास हो । सक्ता दिने पर्दा लिने आपसलाई पारस्परिकता भनिन्छ । पारस्परिकताका लागि सदस्यहरूमा साझा बन्धन चाहिन्छ । सदस्यहरूले आफूमाझ भेटाइरहने र त्यसका कारण एक-अर्कामा आफन्ती भाव रहिरहने कुरो नै साझा बन्धन हो । छिमेकमा बस्ने अनेक मानिसहरू छिमेकीका नाताले एक हुन्छन् । त्यस अर्थमा छिमेक साझा बन्धन बन्दछ । सहकारी संस्थाहरू प्रायशः छिमेककै साझा बन्धनमा खडा हुने गर्दछन् । त्यसैले सहकारी संस्था भन्नेवित्तिकै समुदायमा आधारित सङ्गठन सम्झिन्छ । छिमेकीको नाताजस्तै सदस्यहरूलाई गाँस्ने सूत्रहरू हुन्-

क) पेसाको नाता (जस्तै- खेतीपाती वा चियाको खेती, कालिगडी, रिक्साचालन) र

ख) अर्को सङ्गठनको नाता (जस्तै- साहित्यिक समाज वा गजलकारको समाज, मजदुरहरूको सङ्गठन, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सङ्घ आदि) ।

साझा बन्धन अरू रूपमा पनि भेटिन सक्तछ । औद्योगिक ग्रामझैँ कार्यस्थलीय नाता राम्रो उदाहरण हो । मुख्यतया भने छिमेक, पेसा र अर्को सङ्गठनको नाता हुन् । साझा बन्धन सहकारी सङ्गठनको आधार हुन्छ । त्यसो भन्नुको अर्थ साझा बन्धन हुनासाथै सहकारी संस्थापन गर्न सकिन्छ भन्ने भने लगाउनु हुँदैन । उदाहरणका लागि व्यवसायी सङ्घका सदस्यहरूमा सङ्गठनको नाताले साझा सहकारी सदस्यहरूलाई आफन्त बनाइराख्ने कामकुरा नै साझा बन्धन हो । त्यस्तै, कुनै राजनीतिक दलमा साझा बन्धन भेटियो भनेर दल-विशेषका सदस्यहरूको सहकारी संस्था खोल्न सकिँदैन । साझा बन्धन माथि ६ मा बताइएझैँ प्राथमिक उत्पादक, वास्तविक श्रमिक र आम उपभोक्ताको पूर्व-सर्त पूरा भएपछिको अर्को आवश्यकीय सर्त हुन्छ ।

८. सरोकार

सहकारी संस्थामा सदस्यको सरोकार लगानीमा प्रतिफल प्राप्ति नभएर उत्पादनमूलक, उपभोगजन्य वा स्व-रोजगारीमूलक सेवा प्राप्ति हो। संस्थामा सरोकार जति भयो त्यति नै सदस्य सहभागिता हुने नै भयो। संस्थाका गतिविधिहरूमा सदस्यहरू नाममात्रको सरोकार हुँदा सतही रूपमा सहभागी हुन्छन् भने वास्तविक सरोकार हुँदा सघन रूपमा।

९. विषय

सहकारी संस्था गठन अनि दर्ता गर्दा किसिमको पनि विचार गर्नुपर्ने हुन्छ। सहकारी संस्थाको मूल वर्गीकरण त उत्पादक, श्रमिक र उपभोक्ता नै हो। तीनोटा आयाम प्रत्येकअन्तर्गत विषयहरू छुट्टयाउन सकिन्छ। जस्तै- उत्पादक संस्थाहरूमा दुग्ध कृषक, फलफूल कृषक, माछापालक कृषकका व्यवसाय-विशेषमा केन्द्रित प्रकारहरू हुन सक्छन्। उपभोक्ता संस्थाहरूमा पनि बिजुली, बचत-ऋण सेवा, स्वास्थ्य सेवालगायतका किसिम छुट्टिन्छन्। त्यसै गरी औद्योगिक उत्पादन, हस्तकला, श्रम करार - श्रमिक सहकारिता पनि विभिन्न विषयमा विकसित हुन सक्छ।

उत्पादक, श्रमिक वा उपभोक्ता - एकैथरी सदस्य हुने संस्थालाई विषयगत भनिन्छ। उदाहरणका लागि सदस्यहरू सबै चिया खेती गर्ने भए संस्था चियाको विषयगत हुन्छ र सेवाहरू चियामा केन्द्रित हुन्छन्। विषयगत सहकारी संस्थाहरू वस्तु-विशेषका वा कार्य-विशेषका हुन सक्छन्। कृषि सहकारी संस्था कार्य-विशेषको हो भने कफी सहकारी संस्था वस्तु-विशेषको।

के सदस्यहरू तीनैथरी हुन सक्नेछन्, सक्छन्। समुदायमा - खास गरी ग्रामीण समुदायमा - खेतीपाती गर्ने, श्रम गर्ने र उपभोग गर्ने तीनैथरी परिवारहरू सँगै बस्दछन्। समुदायका सबै जना सबैका यावत् आवश्यकताहरू पूरा गर्ने र साझा आकाङ्क्षाहरू हासिल गर्ने गरी सहकारी ढाँचामा सङ्गठित हुँदा अझ राम्रो भयो। वास्तवमा सहकारी विचारको प्रारम्भ नै समुदाय बनाउने चिन्तनबाट भएको थियो। तीनैथरी आर्थिक प्रकृति भएका समुदायका व्यक्तिहरूको सङ्गठन विषयगत नभएर बहुउद्देश्यीय कहलाइन्छ र सदस्यहरूको आर्थिक प्रकृतिअनुसारका उत्पादन, उपभोग र स्व-रोजगारीका कार्यहरूमा केन्द्रित हुन्छ। यदाकदा बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थालाई सामुदायिक सहकारी संस्था पनि भन्ने चलन छ।

१०. पूर्व-शिक्षा

वैचारिक रूपमा पूर्ण तर व्यवहारमा प्रशस्त विचलन देखिएको आन्दोलन सहकारी पनि हो। सहकारितामा राजनीतिक तटस्थता हुनुपर्दछ, सहकारी संस्थाको सेयर किन्नु भनेको कम्पनीको सेयर किनेजस्तो होइन र सदस्यहरूले बचत बैङ्क नसम्झेर सक्रिय रूपमा सञ्चालकीय जिम्मा लिने गरी मात्र सहकारी संस्था दर्ता गर्नुपर्दछ। अतः दर्ता गर्ने अधिकारीले दरखास्तवालाहरूलाई कम्तीमा एक दिनको पूर्व-सहकारी शिक्षा प्रस्तावित संस्थाको तर्फबाट गराउनु उपयुक्त हुन्छ।

११. विनियम

सहकारी संस्थाको विनियम संस्थापनको विधानमात्र होइन, अपितु सदस्यहरूको आकाङ्क्षाको विज्ञप्ति पनि हो। विनियममा सङ्गठनको प्रयोजन खुल्नुपर्दछ, सेवाहरूको रूपाङ्कन हुनुपर्दछ र सशक्तीकरणका प्रक्रियाहरू स्थापित गरिनुपर्दछ। विनियममा सहकारी दर्शन भेटिनुपर्दछ। सुशासनका मानकहरू विनियममै मिल्नुपर्दछ। विनियम सहकारी सदस्यहरूको रचनाको उपज पनि हुनुपर्दछ। सहकारी संस्थाको विनियम सदस्यहरूको आकाङ्क्षा झल्किने बडापत्र हुनुपर्दछ। प्रस्तावित प्रावधानहरू सहकारी सिद्धान्त, भरतपुर महानगरपालिकाको सहकारी ऐन बमोजिम हुनुपर्दछ। विनियमको विषयवस्तुका साथै जुनसुकै संस्थाको विनियममा छुटाउन नहुने व्यवस्थाका नमूना समेत अनुसूची १२ मा दिइएको छ।

१२. कार्यविधि

सहकारी संस्थापन कार्यविधिलाई गठन र दर्ता गरी दुइटो पाटामा हेर्न सकिन्छ । गठनको प्रक्रिया आवेदकहरूले पूरा गर्नुपर्ने हुन्छ भने दर्ता प्रक्रिया दर्ता गर्ने अधिकारीले । त्यस्तै, गठन परिकल्पना, प्रयत्न, परामर्श, परिमार्जन र पूर्व-तयारीको वस्तुतः अनौपचारिक शृङ्खला हो भने दर्ता प्रारूपको अध्ययन, प्राज्ञिक प्रतिक्रिया, प्रमाणहरूको छानविन, प्रत्यक्ष परीक्षण र आवश्यक पत्राचारको वस्तुतः औपचारिक शृङ्खला ।

१२.१ गठन कार्यविधि

क. आपसी सरसल्लाह

वैचारिक स्तरमा संस्थाको उपादेयताको प्रारम्भिक लेखाजोखा नै आपसी सरसल्लाह हो । ‘आपसी’ भनेपछि जसका लागि संस्था चाहिएको हो उनीहरू बीचको भन्ने त प्रस्टै भयो, उनीहरूभन्दा परका कसैको अथवा उनीहरू मध्येकै टाठाबाठामात्रको प्रभावविनाको भन्ने पनि बोध हुन्छ । पहिलो दिनदेखि नै स्वैच्छिक सदस्यताको भावनाबाट काम भएमा नै स्वामित्व सुनिश्चित हुने हो । आपसी सरसल्लाह दुई-चार दिन – अझ दुई-चार महिना नै – चलन सक्तछ, जस दौरान भावी सदस्यहरूले घर-घरै, साथी-साथीबीच वा समूह-समूहमा सहकारिता के हो ? किन राम्रो हो ? र आफूलाई चाहिएको हो, होइन ? भन्ने खालका आधारभूत प्रश्नहरूको उत्तर प्राप्त गर्न सक्तछन् ।

ख. पूर्व-परामर्श

आपसी सरसल्लाहका क्रममा पैदा भएका अनेक जिज्ञासाहरूको समाधानविना संस्था गठन गर्नु बुद्धिमानी होइन । आपसी सरसल्लाहकै दौरान दर्ता गर्ने अधिकारीसँग यथाशक्य पूर्व-परामर्श गरेर वास्तविक सहकारी अभ्यास एवं सम्भावनाका सम्बन्धमा प्रस्ट हुनु वाञ्छनीय छ ।

ग. पूर्व-सहकारी शिक्षा

दर्ता गर्ने अधिकारीसँगको परामर्शको उत्तमोत्तम निष्कर्ष माथि १० मा भनिएजस्तो पूर्व-शिक्षाको व्यवस्था हुन सक्तछ ।

घ. प्रथम प्रारम्भिक भेला

प्रस्तावित संस्था गठन गर्न इच्छुक व्यक्तिहरूको प्रारम्भिक भेला बोलाउनुपर्दछ । भेलामा संस्थाको किसिमअनुसार गठन गर्न कानुनतः चाहिने न्यूनतम सङ्ख्यामा इच्छुक सबै व्यक्तिहरू अनिवार्य रूपमा उपस्थित हुनुपर्दछ । भेलामा उपस्थित व्यक्तिहरू मध्येबाट भेलाले तोकेको व्यक्तिको संयोजकत्वमा बैठक बसी देहायको कार्यसूचीमा विचार-विमर्श गरेर निर्णय लिनुपर्दछः

घ.१. संस्था गठन गर्ने,

घ.२. संस्थाको नाम र ठेगाना राख्ने,

घ.३. उद्देश्य र कार्य तय गर्ने,

घ.४. कार्यक्षेत्र निर्धारण गर्ने,

घ.५. सेयर र प्रवेश शुल्कको रकम तोक्ने,

घ.६. तदर्थ सञ्चालक समिति गठन गर्ने,

घ.७. संस्थाको विनियम, कार्ययोजना, सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन, आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली र बचत परिचालन गर्ने संस्थाको हकमा बचत परिचालन निर्देशिको को मस्यौदा गर्ने,

घ.८. सेयर र प्रवेश शुल्कवापत उठेको रकम जिम्मा दिने,

घ.९. स्व-घोषणा गर्ने,

घ.१०. दर्ता गर्ने अधिकारीसँग पूर्व-परामर्श लिने,

घ.११. पूर्व-सहकारी कक्षा चलाउने र

घ.१२. विविध ।

पहिलो प्रारम्भिक भेलाका निर्णयहरूको नमूना अनुसूची २ बाट लिन सकिन्छ ।

ड) दोस्रो प्रारम्भिक भेला

अघिल्लो प्रारम्भिक भेलाले सुम्पेको जिम्मेवारीअनुसार विभिन्न समितिहरूले कार्य सम्पन्न गरेपछि त्यस बीचमा इच्छुक अन्य व्यक्तिहरू समेतलाई दोस्रो प्रारम्भिक भेलामा डाकी संस्थाको किसिमअनुसार गठन गर्न कानूनतः चाहिने न्यूनतम सङ्ख्या पुगेको उपस्थितिमा देहायको कार्यसूचीमा छलफल चलाएर निर्णय गर्नुपर्दछः

ड.१. मस्यौदा विनियम पारित गर्ने,

ड.२. कार्ययोजना एवं सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनको प्रारूप स्वीकृत गर्ने,

ड.३. संस्था दर्ता गर्न अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने,

ड.४. संस्था दर्ता पश्चात सेयर र सदस्य प्रवेश शुल्कवापत उठेको रकम बैङ्कमा खाता खोली जम्मा गर्ने तथा खाता सञ्चालन गर्ने,

ड.५. स्व-घोषणा-पत्रमा सहीछाप गर्ने,

ड.६. आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली एवं बचत परिचालन गर्ने संस्थाको हकमा बचत परिचालन निर्देशिको पारित गर्ने र

ड.७. विविध ।

दोस्रो भेलाका निर्णय लेख्दा अनुसूची-३ को नमूना हेर्न सकिन्छ ।

च. संस्था दर्ताको दरखास्त

माथि उल्लेख भएअनुसारको प्रक्रिया पूरा गरिसकेपछि अनुसूची १ को ढाँचामा तदर्थ सञ्चालक समितिका अध्यक्षको तर्फबाट रु. १०।- को टिकट टाँसी प्रस्तावित संस्थाको दुई प्रति सक्कलै विनियम लगायत देहाएका कागजातहरू संलग्न राखेर दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष दरखास्त दिनुपर्दछ ।

१. अनुसूची २ बमोजिम पहिलो प्रारम्भिक भेला निर्णयहरूको प्रतिलिपि,
२. अनुसूची ३ बमोजिम दोस्रो प्रारम्भिक भेला निर्णयहरूको प्रतिलिपि,
३. अनुसूची ४ बमोजिम व्यावसायिक कार्ययोजना दुई प्रति सक्कल,
४. अनुसूची ५ बमोजिम अधिकार प्रत्यायोजन,
५. अनुसूची ६ बमोजिम स्व-घोषणा-पत्र,
६. अनुसूची ७ बमोजिम शेयर पुंजी र प्रवेश शुल्क बुझ्नेको भर्पाई तथा उक्त रकम बैंक जम्मा गरेको भौचर,
७. अनुसूची ८ बमोजिम आवेदकहरूको विवरण,
८. अनुसूची ९ बमोजिम तदर्थ सञ्चालक समितिका पदाधिकारीहरूको फोटो सहितको विवरण,
९. अनुसूची १० बमोजिम शेयर सदस्य दर्ता किताब,
१०. अनुसूची ११ बमोजिम शेयर सदस्यहरूको फोटो सहितको विवरण,
११. अनुसूची १३ बमोजिम आवेदकहरूको तर्फ बाट गरिएको सहकारी संस्था गठन आवश्यकता र संचालनको सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन,
१२. भरतपुर महानगरपालिका सहकारी ऐन, २०७५ को दफा ५(२) घ को मर्म अनुसार प्रस्तावित सहकारी संस्था दर्ता गर्न आवश्यक छ भन्ने सम्बन्धित वडाको पत्र ।

१२.२ दर्ता कार्यविधि

क. प्रारम्भिक छानबिन

दर्ता गर्ने अधिकारीले सहकारी संस्था दर्ताका लागि परेको दरखास्तमा प्रारम्भिक छानबिन गराउनुपर्ने हुन्छ। प्रारम्भिक रूपमा आवश्यक कागतपत्रहरू पुगे, नपुगेको हेरी आवेदकहरूलाई नपुग कागतपत्रहरू पुऱ्याउन लगाउनु पर्दछ।

ख. विस्तृत छानबिन

दरखास्त दर्ता भएपछि संस्थाको विनियमका व्यवस्थाहरूका साथै तथ्यहरूको जाँचबुझ विस्तृत छानबिनका दौरान गरिन्छ । संस्थाको रचना विनियमबाट हुने हुनाले प्रत्येक बन्दोबस्त सहकारिताको सिद्धान्त, कानून र वित्तीय अनुशासनका सर्वस्वीकार्य मानदण्डबमोजिम भए, नभएको ध्यानयोग्य छ ।

ग. स्थलगत परीक्षण

विस्तृत छानबिनको क्रममा र कहिलेकाहीँ प्रारम्भिक छानबिनकै क्रममा पनि सहकारी विधि व्यवहार अनुसार कार्य हुने हो अथवा पेस भएका कागतपत्रहरू तथ्यपूर्ण हुन् भन्ने यकीन गर्न स्थलगत परीक्षण आवश्यक हुनसक्छ।

घ. विशेषीकृत परामर्श

संस्थाको उद्देश्य वा कार्यहरूको कुनै कुरामा द्विविधा वा अन्यथा उपयुक्तताको प्रश्न उत्पन्न भएको खण्डमा दर्ता गर्ने अधिकारीले सम्बन्धित निकायको परामर्श लिन सक्तछन् । कतिपय अवस्थामा निकायगत सहमति नै चाहिन्छ। उदाहरणका लागि सुरक्षाकर्मी श्रमिकहरूको सहकारी संस्था दर्ता गर्ने सिलसिलामा गृह मन्त्रालयको सहमति लिनुपर्दछ। त्यस्तै, सहकारिताका सिद्धान्त, मूल्य, मान्यताको रोहमा सङ्घीय सहकारी प्रशिक्षण केन्द्रजस्तो प्राज्ञिक संस्थाको परामर्श लिन सकिन्छ ।

ङ. दर्ता

संस्था दर्ता गर्दा दर्ता गर्ने अधिकारीले निर्णय गरी दर्ता कितापमा चढाएर प्रमाणित गर्नुका साथै विनियमसमेत प्रमाणित गरेर निर्धारित ढाँचामा दर्ताको प्रमाण-पत्र दिनुपर्ने हुन्छ । दर्ता नम्बर देहायबमोजिम कायम गर्नु बाञ्छनीय छः

क) सहकारी प्रशिक्षण तथा डिभिजन कार्यालय वा डिभिजन सहकारी कार्यालयहरूबाट अभिलेख हस्तान्तरण भई आएका साविकका संस्थाहरूको दर्ता नम्बर यथावतै राख्ने,

ख) भरतपुर महानगरपालिका बाट दर्ता हुने संस्थाको नम्बर एकदेखि सिलसिलेवार दिने,

ग) वर्ष फेरिँदा पनि दर्ता नम्बरको क्रम नटुटाउने,

घ) जुनसुकै किसिमको संस्था भए तापनि दर्ता नम्बर एकैनास गर्ने र

ङ) दर्ता नम्बरमा नै किसिम, वर्ष वा अन्य कुराको सङ्केत भरसक नराख्ने ।

दर्ता प्रमाण-पत्रमा संस्थाको विषयगत वर्गीकरण माथि ९ मा भनिएबमोजिम जनाउन सकिन्छ । महिलामात्रको संस्थाको हकमा भने 'महिला' समेत लेखिदिनु राम्रो हुन्छ (जस्तै- महिला कफी, महिला हस्तकला वा महिला बहुउद्देश्यीय) । दर्ता प्रमाण-पत्र दुई प्रति बनाएर एक प्रति अभिलेखमा राख्नुपर्दछ । त्यसै गरी विनियम, कार्ययोजना, सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनलगायतका कागजपत्रहरू पनि एक प्रति दरखास्तवालाहरूलाई दिएर एक प्रति कार्यालयको अभिलेखमा राख्नुपर्दछ ।

१२.३. संस्था दर्ता गर्ने आधार: सहकारी संस्था दर्ता सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस सहित निम्न आधारमा गरिनेछः

१२.३.१ बसोवासको आधार:

बसोवासको आधारमा संस्था दर्ता गर्न संयुक्त रुपमा आवेदन गर्ने अलग अलग परिवारका प्राकृतिक व्यक्तिहरूले सहकारी ऐनले तोकेको संख्यामा निम्नानुसारका कागजातहरू पेश गर्नु पर्नेछः

१) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी ।

२) हालसालै खिचिएको पासपोर्ट साइजको एक एक प्रति फोटो ।

३) कार्यक्षेत्रभित्र बसोवास गरेको तर प्रस्तावित संस्थाको कार्यक्षेत्र बाहिरको नागरिकता भएको आवेदकहरूको हकमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपिको साथमा कार्य क्षेत्रभित्र बसोवास गरेको व्यहोरा प्रमाणित हुने देहायको मध्ये कुनै एक प्रमाणको प्रमाणित प्रतिलिपि ।

क) परिवार सहितको बसाई सराई गरी आएको भए सोको प्रमाण पत्र ।

ख) वैवाहिक सम्बन्धका आधारमा बसाई सर्नु परेको भए विवाह दर्ताको प्रमाणपत्र र नाता प्रमाणित ।

ग) घर भएको प्रमाणित गर्न जग्गाधनी पुर्जाको प्रतिलिपि र घर नक्सा इजाजतको प्रतिलिपि वा हालसालै विद्युत महसुल तिरेको बिल र तिरो तिरेको रसिद ।

घ) विगत दुई वर्ष देखि सम्बन्धित कार्य क्षेत्रमा व्यवसाय गरी बसेको प्रमाणित हुने नविकरण सहितको व्यवसाय इजाजत प्रमाणपत्र र कर तिरेको प्रमाण पत्रको प्रमाणित प्रतिलिपिहरू ।

ङ) कर्मचारीको हकमा स्थायी नियुक्ति पत्र, हाल कार्यरत कार्यालय वा निकाय खुल्ने प्रमाण ।

च) सम्बन्धित कार्य क्षेत्रमा स्थायी बसोबास गरेको व्यहोरा प्रमाणित हुने वडा कार्यालयले गरेको बढीमा १ महिना भित्रको सिफारिश ।

छ) आमा बाबु श्रीमान श्रीमति र छोरा छोरी बाहेक अन्यको हकमा एकाघर सगोलमा रहेको नाता समेत खुल्ने स्थानिय निकायको सिफारिस ।

४) बसोबासका आधारमा संस्था दर्ताको लागि आवेदन गर्ने व्यक्तिहरू मध्ये कम्तिमा ८० प्रतिशत आवेदकहरूको स्थायी बसोबास प्रस्तावित संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र हुनु पर्नेछ । यो अनुपात संस्थाले सधै कायम राख्नु पर्नेछ ।

१२.३.२ पेशा र पेशागत संगठनको आधार:

(१) सहकारी ऐनले तोकेको संख्यामा एउटै पेशा वा पेशागत संगठनका व्यक्तिहरू मिलि प्रारम्भिक सहकारी संस्था दर्ता गर्न सक्नेछन् । यस आधारमा संस्था दर्ता गर्नका लागि पेशा वा पेशागत संगठन खुल्ने प्रमाणहरू समेत पेश गर्नु पर्नेछ । यस्ता संस्थाको कार्य क्षेत्र सदस्यहरूको पेशा अनुसार सम्बन्धित पेशागत संगठनको परिसर हुनेछ ।

२) कानून बमोजिम गठित एउटा पेशागत संगठन अन्तर्गत एक भन्दा बढी संस्थाको दर्ता गरिने छैन । सम्बन्धित पेशागत संगठनको आधिकारिक सहमतिमा मात्र पेशागत संगठनको आधारमा संस्था दर्ता गर्न सकिनेछ ।

१२.३.३ संस्थागत आधार:

सरकारी निकायमा कार्यरत कर्मचारीहरू, नेपाल सरकारको पूर्ण, अर्ध वा आंशिक स्वामित्व भएका सरकारी संस्थान वा प्राधिकरणका कर्मचारीहरू, सार्वजनिक, सहकारी र निजी कलकारखानामा कार्यरत मजदूरहरू, शैक्षिक संस्थामा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीहरू, अस्पतालमा कार्यरत कर्मचारीहरू, शहरमा आई बसोबास गरेका कुनै भौगोलिक क्षेत्रका समाजमा संगठित रहेका व्यक्तिहरू मात्र सदस्य हुन सक्ने आधारमा निर्दिष्ट भौगोलिक क्षेत्र वा कार्यालयको परिसर भित्र मात्र कार्यक्षेत्र रहने गरी आफ्ना सदस्यहरू माझ बचत तथा ऋणको कारोबार, सदस्यहरूको सामूहिक हित प्रवर्द्धनका लागि सामाजिक कामहरू र सांस्कृतिक क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने उद्देश्य राखी सहकारी संस्था दर्ता गर्न सकिनेछ । यस आधारमा दर्ता हुने सहकारी संस्थाका आवेदक सदस्यले आवेदन गर्दा दरखास्तका साथ देहायका विवरण पेश गर्नु पर्नेछ:

१. नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ।

२. हालसालै खिचिएको पासपोर्ट साइजको फोटो १।१ प्रति ।

३. सम्बन्धित निकायको सदस्यता वा नियुक्तिको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि ।

४. सम्बन्धित निकायको स्वीकृति ।

१२.४ संस्थाको नाम

- १) संस्थाको नाममा "बैंक", "फाइनेन्स", "इन्भेष्टमेण्ट", "डेभलपमेण्ट" तथा "वित्तीय संस्था" वा "कम्पनी" जनाउने शब्दहरू प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- २) संस्था दर्ता गर्दा एक जिल्लाभित्र एउटा नामको एक मात्र संस्था दर्ता गर्न सकिनेछ । जिल्ला फरक परेपनि जोडिएको नगर वा गाँउमा रहेको कुनै पुरानो संस्थासँग मिल्दो नाममा संस्था दर्ता गरिने छैन ।
- ३) संस्थाको प्रस्तावित नामका लागि निवेदन सहित अग्रिम स्वीकृति लिनु पर्नेछ । स्वीकृति लिएको १० दिन भित्रमा प्रस्तावित नामको संस्था दर्ताका लागि सम्बन्धित कार्यालयमा निवेदन पेश गरी सक्नुपर्नेछ । तोकिए बमोजिमको समय नाघेपछि सो नाम अरुले प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।
- ४) सरकारी निकाय बाहेक अन्य कुनै निकाय वा समूह वा व्यक्तिबाट प्रवर्द्धन गरिएको भनी उल्लेख भएको संस्था दर्ता गरिने छैन । यस्तो शब्दको प्रयोग संस्था संचालनको कुनै पनि चरणमा प्रयोगमा ल्याउन पाइने छैन ।
- ५) तोकिएको भौगोलिक कार्यक्षेत्र भन्दा व्यापक कार्य क्षेत्र जनाउने नाम राखी संस्था दर्ता गरिने छैन ।
- ६) संचालनमा रहेका अन्य संस्थाहरूको नामको अगाडि वा पछाडि उपसर्ग वा प्रत्यय वा अन्य शब्द जोडी संस्था दर्ता गरिने छैन ।
- ७) संस्थाको नाम देवनागरी लिपीमा हुनु पर्नेछ । प्रस्तावित संस्थाको नाम अर्थ खुल्ने गरी कम्तिमा दुइ अक्षरको हुनु पर्नेछ । नामका लागि संक्षिप्त अक्षरको प्रयोग गर्न सकिने छैन । संस्थाको नाममा सहकारी र लिमिटेड शब्दको प्रयोग अनिवार्य हुनेछ ।

१३. पुनर्गठन

स्थापित संस्थाको कार्यकारण, कार्यक्षेत्र र कार्यसञ्चालनको ढङ्गमा तात्पुङ्क फरक परे पुनर्गठन हुन्छ । पुनर्गठन सहकारी प्रयासको बढवाका लागि साङ्गठनिक समायोजनको प्रक्रिया पनि हो । पुनःरचनाको प्रस्तावले दर्ता गर्ने अधिकारीका लागि नियामक मानदण्डहरू कायम गराउने मौका पनि प्रदान गर्दछ । सहकारी संस्थाको पुनर्गठनका देहायका पाँचोटा मुख्य भेद पहिल्याउन सकिन्छः

क. स्थानीयकरण

ख. रूपान्तरण

ग. एकीकरण

घ. विस्तारण

ड. पुनःसंरचना ।

क. स्थानीयकरण

कार्यक्षेत्रको व्यापक फैलोड भएको संस्थाको सदस्यता वा सेवा सञ्चालन नभएको वा नगन्य मात्रामा भएको कार्यक्षेत्र झिकेर समुदायमा आधारित एवं सदस्य केन्द्रित रूपमा सहकारी गतिविधि सघन तुल्याउने प्रक्रिया नै स्थानीयकरण हो । सञ्चालकहरूको तहबहमा जोखिमावस्थामा चलिरहेको संस्थालाई देहायबमोजिम स्थानीयकरण गरी सुव्यवस्थित तुल्याउने गुञ्जायस हुन्छः

१) सदस्य वा कारोबार सञ्चालन नभएका वडाहरू कार्यक्षेत्रमा नराखे गरी विनियमको सम्बन्धित दफा संशोधन गरेर,

२) उल्लेखनीय मात्रामा सदस्य वा कारोबार सञ्चालन भएका वडाहरूमा कार्यक्षेत्र सीमित गरी नगन्य मात्रामा सदस्य वा कारोबार सञ्चालन भएका वडाहरूलाई कार्यक्षेत्रबाट झिकने गरी विनियमको सम्बन्धित दफा संशोधनका साथै त्यसरी कार्यक्षेत्रबाहिर पर्ने सदस्यहरूको सेयर तथा बचतको रकम फिर्ता दिने व्यवस्था मिलाएर र

ख. रूपान्तरण

रूपान्तरण वस्तुतः संस्थाको विषय परिवर्तन हो । यता खास गरी ग्रामीण क्षेत्रका बचत तथा ऋणका विषयगत संस्थाहरू बहुउद्देश्यीय संस्थामा परिवर्तित हुन चाहिरहेका देखिन्छन् । त्यसको उल्टो वा अन्यथा पनि विषयान्तरका प्रस्ताव आउन सक्छन् ।

अवस्था एक: बचत परिचालन नगर्ने संस्थाबाट नगर्ने नै संस्थामा

साधारणतया सदस्यहरूको बचत परिचालन नगर्ने संस्थाको रूपान्तरणमा नियामक सरोकार खासै हुँदैन । स्वीकृत विषयभित्र पर्नु भने पथ्यो । उदाहरणका लागि सदस्यहरूको बचत सङ्कलन नगर्ने वडाको दुग्ध उत्पादक संस्था वडाकै कृषि संस्थामा परिवर्तित हुन चाहे विनियम संशोधनको प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्दछ ।

अवस्था दुई: बचत तथा ऋणको विषयगत संस्थाबाट बहुउद्देश्यीय संस्थामा

बचत परिचालन गर्ने संस्थाको हकमा भने वित्तीय अनुशासनका मानदण्डहरू कायम राख्नुपर्ने हुन्छ । भरतपुर महानगरपालिकाको कुनै वडामा सञ्चालित बचत तथा ऋण संस्थाले बहुउद्देश्यीय संस्थामा रूपान्तरित हुन चाहेको अवस्थामा देहायका सर्त-बन्देजहरू पूरा गर्नुपर्दछ:

ख-१. बचत तथा ऋण संस्थाकै रूपमा पनि पछिल्लो वर्ष सञ्चालन घाटा वा सञ्चालनमा समस्या परेको नहुनुपर्ने,

ख-२. संस्थाले नियमित बचत (अर्थात् महिनावारी प्रतिसदस्य रु. १।- देखि १,०००।- सम्म) मात्र सङ्कलन गरेको हुनुपर्ने,

ख-३. नियमित बचतबाहेक दैनिक वा चाहेका बेला अनिर्धारित रकम सङ्कलन गरेको वा आवधिक बचत स्वीकार गरेको भए त्यस्तो बचतको रकम सदस्यहरूलाई फिर्ता दिएर दायित्व फरफारक गरिसकेको हुनुपर्ने,

ख-४. बहुउद्देश्यीय संस्थाको रूपमा विनियम स्वीकृत भएको तीन वर्षभित्र संस्थाको बचत दायित्वको रकम र सदस्यतर्फि वार्षिक खरिद वा विक्री कारोबारको रकमसमेत गरी हुने जम्मा कारोबारमा बचत दायित्वको अनुपात ३० प्रतिशतभन्दा तल झार्नुपर्ने,

ख-५. खण्ड ख-४ बमोजिम हुने गरी बचत परिचालन सेवा सीमाङ्कनका साथसाथै व्यावसायिक सेवा विस्तारको कार्ययोजना एवं सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनसमेत पेस गर्नुपर्ने,

ख-६. बचत तथा ऋण सेवाका उपभोक्ताका साथै वडाका दैनिक आवश्यकताका वस्तु उपभोक्ता, प्राथमिक उत्पादक र वास्तविक श्रमिकहरू समेतलाई सदस्यता खुला गर्नुपर्ने तर महिलामात्रको संस्था भए ती वर्गका पनि महिलामात्रमा सदस्यता सीमित राख्न सकिने,

ख-७. माथि खण्ड ख-४ मा उल्लिखित सर्त विनियम संशोधन भएको ३ वर्षभित्र तथा अन्य सबै सर्तहरू पूर्व-स्वीकृति पाएको १ वर्षभित्र पूरा गर्ने गरी बचत तथा ऋणको विषयगत संस्थाबाट बहुउद्देश्यीय संस्थाको रूपमा पुनर्गठनका लागि साधारण सभाको बहुमतको निर्णय सहित स्वीकृति लिन दर्ता गर्ने अधिकारीछेउ निवेदन दिनुपर्ने ।

खण्ड ख-८ बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि दर्ता गर्ने अधिकारीले वास्तविकताको जाँच गरेर पुनर्गठनका लागि स्वीकृति दिनुका साथै विनियम संशोधन प्रस्ताव भइआएको खण्डमा संशोधित विनियम स्वीकृत गर्ने व्यवस्था मिलाउन सकिन्छ ।

अवस्था तीन: बहुउद्देश्यीय संस्थाबाट बचत तथा ऋणको विषयगत संस्थामा

बहुउद्देश्यीय संस्थालाई बचत तथा ऋणको विषयगत संस्थामा पुनर्गठन गर्ने हो भने देहायका सर्त-बन्देजहरू पूरा गर्नुपर्ने हुन्छ:

ख-१. बहुउद्देश्यीय संस्थाकै रूपमा पनि पछिल्लो वर्ष सञ्चालन घाटा वा सञ्चालनमा समस्या परेको नहुनुपर्ने,

ख-२. संस्थाले आफ्नो स्वामित्वमा कृषि फाराम, सङ्कलन केन्द्र, विक्री कक्ष, प्रशोधन संयन्त्र, कार्यशाला, उपभोक्ता भन्डार, आपसी सुरक्षणलगायत बचत परिचालनबाहेकका जुनसुकै व्यवसाय चलाएको भए बन्द गर्नुपर्ने,

ख-३. खण्ड ख-२ मा उल्लेख गरिएबमोजिम बन्द भएका व्यवसायतर्फको सम्पूर्ण दायित्व फरफारक गरी सम्पत्ति नगदमा परिणत गरिएको हुनुपर्ने,

ख-४. बचत तथा ऋण संस्थामा परिणत भएको ३ वर्षभित्र संरक्षण, संरचना, सम्पत्ति, लागत, तरलतासमेतको वित्तीय अनुशासनका स्थापित मानदण्ड पूरा गर्नुपर्ने,

ख-५. संस्थामा बचत नगर्ने उत्पादक, श्रमिक वा बचत-ऋण सेवाबाहेकका उपभोक्ताहरूको सदस्यता कायम राख्न नहुने,

ख-६. सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानूनअन्तर्गत नियामक निकायबाट जारी भएको निर्देशनका थप व्यवस्थाहरू पूर्णतया पालना गर्नुपर्ने,

ख-७. प्राथमिक पुँजी कोष र जम्मा बचत दायित्वको अनुपात १:१५ सम्म हुन सक्ने र

ख-८. माथि खण्ड ख-४ मा उल्लिखित सर्त विनियम संशोधन भएको ३ वर्षभित्र र अन्य सबै सर्तहरू पूर्व-स्वीकृति पाएको १ वर्षभित्र पूरा गर्ने गरी माथि अवस्था दुईका हकमा भनिएबमोजिम स्वीकृतिका लागि निवेदन दिनुपर्ने ।

अवस्था चार: नियमित बचत परिचालन गर्ने उत्पादक संस्थाबाट नियमित नै बचत परिचालन गर्ने उपभोक्ता संस्थामा

मासिक नियमित रूपमा सीमित मात्रामा बचत परिचालन गरिरहेको वा दैनिक रूपमा अनिर्धारित खालको बचत परिचालन गरि वार्षिक वासलतको कारोबार दुई करोड भन्दा बढी रहेको उत्पादक संस्थालाई नियमित बचत नै परिचालन गर्ने गरी उपभोक्ता संस्थामा परिणत गर्दा विनियममा जो-चाहिने थपघटसमेत गरेर नियमित संशोधनको प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्दछ ।

अवस्था पाँच: नियमित वा अन्य प्रकारले बचत परिचालन गर्ने उत्पादक, श्रमिक वा बहुउद्देश्यीय संस्थाबाट बचत तथा ऋणबाहेकको अन्य उपभोक्ता संस्थामा

बचत तथा ऋणबाहेकको कुनै पनि प्रकारको उपभोक्ता संस्थाले बचत परिचालन गर्न नसक्ने भएकाले रूपान्तरणको प्रक्रिया प्रारम्भ गर्नुपूर्व नै बचततर्फको सम्पूर्ण दायित्व फछ्छ्यौट गरिसकेको हुनुपर्दछ ।

व्यवहारमा प्रायशः माथि उल्लिखित पाँचोटै अवस्था परेका हुन्छन् । फरक अवस्था पर्दा पनि खास गरी बचत परिचालन गरिरहेको वा गर्ने हो, होइन र मासिक रूपमा सीमित मात्रामा बचत परिचालन गरिरहेको वा गर्ने हो वा दैनिक रूपमा अनिर्धारित खालको बचत परिचालन गरिरहेको वा गर्ने हो ? भन्ने विचार गरेर पाँचमध्ये जुन अवस्था मिल्दोजुल्दो हुन्छ त्यसैबमोजिम गर्न सकिन्छ ।

ग. एकीकरण

सहकारी संस्थाहरूको एकाकारको प्रक्रिया नै एकीकरण हो । अनावश्यक सङ्ख्या, दोहोरो सदस्यता, फजुल सञ्चालन खर्च – सहकारी आन्दोलनको विस्तारका क्रममा यता देखा परेका असङ्गतिमध्ये पर्दछन् । मिल्दाजुल्दा संस्थाहरूलाई मिलाएर साङ्गठनिक एवं व्यावसायिक सक्षमता हासिल गर्ने गुञ्जायस यत्रतत्र देखिन्छ । एकीकृत सहकारी प्रयासबाटै आन्दोलनको स्वच्छ विकासमा पनि सघाउ पुग्ने भएकोले भरतपुर महानगरपालिकामा संस्थाहरूको एकीकरण प्रक्रियालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

घ. विस्तारण

दर्ता हुँदा कायम गरिएको भौगोलिक कार्यक्षेत्र बढाउने प्रक्रिया विस्तारण हो । अनगिन्ती सहकारी संस्थाहरूका तर्फबाट साविकको कार्यक्षेत्र फैलाउने प्रस्ताव आउने गर्दछ । विस्तारण भरतपुर महानगरपालिका सहकारी ऐन, २०७५ अनुसार गरिनेछ ।

१४. प्रवर्द्धन

सहकारी नियमन–

- १) वैधानिकभन्दा पनि सैद्धान्तिक,
- २) प्रशासकीयभन्दा पनि शैक्षिक,
- ३) निर्बन्धनात्मक (Restrictive) भन्दा पनि निदर्शनात्मक (Guiding) प्रक्रिया हो ।

त्यस अर्थमा नियमनको अर्को पाटो प्रवर्द्धन हो, जसअन्तर्गत–

- १) सहकारी विचारको सञ्चार,
- २) सहकारी सङ्गठनमा सहजीकरण,
- ३) सहकारी सङ्गठनको पुनःसंरचना,
- ४) सहकारी व्यवसायमा सहयोग र
- ५) सहकारीपनको पुनर्स्थापनामा लागिमेली पर्दछन् ।

प्रकारान्तरले सहकारी प्रवर्द्धनको अर्को पाटो नियमन र अझ अर्को पाटो प्रशिक्षण हो पनि भन्न सकिन्छ । त्यही कुरो सहकारी प्रवर्द्धन वा प्रशिक्षणका हकमा पनि लागू हुन्छ । नियमन सुगमताका दृष्टिकोणबाट पनि प्रवर्द्धन त्यत्तिकै वाञ्छनीय छ । किनभने प्रवर्द्धन कार्यबाट नै–

- १) समस्याको अनुभूति मिल्दछ,
- २) प्राप्तिमा साझा स्वामित्व कायम हुन्छ,
- ३) कार्यमूलक सञ्जालीकरण भइरहन्छ,
- ४) प्रयासहरू परिपूरक बन्दछन्,

५) पुनःरचनाको अवसर पाइन्छ र

६) स्व-नियमनको संस्थागतीकरण गराउन सकिन्छ ।

नियमन

स्थानीय सहकारी विकास कार्यक्रममा स्थानीय आवश्यकता अनुसारका विभिन्न गतिविधि पर्न सक्तछन् । जस्तै-

१) स्थानीय सहकारी विकास नीति तर्जुमा,

२) सहकारी विचारको सञ्चार,

३) बेरोजगार श्रमिक, भूमिहीन कृषक, विपन्न महिला, गरिबी परिचय-पत्रप्राप्त वा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलगायतका खास लक्षित समूहका सदस्यहरूलाई सङ्गठित गरेर सहकारी संस्था स्थापनाका साथै सञ्चालनमा प्रत्यक्ष सहजीकरण एवं वीउपुँजी,

४) सहकारी सदस्य शिक्षा, नेतृत्व तथा व्यवस्थापन विकासका प्रशिक्षण,

५) सहकारी संस्थाहरूको पुनःसंरचनामा परामर्श सहयोग,

६) पुराना साझा (सहकारी) संस्थाहरूको पुनःसञ्चालनमा समन्वय, परामर्श, वित्तीय टेवा,

७) सहकारी खेती, स्व-रोजगारी, उपज सङ्कलन, प्रशोधन एवं बजारीकरण आयोजनाहरूलाई स्थिर पुँजी अनुदान ।

१५. अभिलेख

अभिलेख सहकारी नियमनको अभिन्न पक्ष हो । दर्ता गर्ने अधिकारीले अन्य कुराका अतिरिक्त देहायका कागजातहरू सुरक्षापूर्वक राख्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने हुन्छः

क. सहकारी प्रशिक्षण तथा डिभिजन कार्यालय वा डिभिजन सहकारी कार्यालयहरूबाट हस्तान्तरण भई प्राप्त कागजातहरू,

ख. सहकारी संस्था दर्ता किताप,

ग. प्रत्येक संस्थाको दर्ता निर्णय फाइल,

घ. सहकारी संस्था दर्ता प्रमाण-पत्रको कार्यालय प्रतिको ढङ्गा,

ङ. प्रत्येक संस्थाको सञ्चालनसँग सम्बन्धित कागजपत्रहरू रहने छुट्टाछुट्टै इन्डेक्स फाइल,

च. दर्ता गर्ने अधिकारीबाट भएका परिपत्रहरूको फाइल,

छ. विषयगत निर्णय फाइलहरू,

ज. सघन अनुगमन प्रतिवेदन फाइलहरू,

झ. अनुदान प्रदान गरिएका सहकारी आयोजनाहरूको छुट्टाछुट्टै फाइलहरू,

- ज. खास लक्षित वर्गका प्रवर्धित सहकारी संस्थाहरूको छुट्टाछुट्टै सहजीकरण फाइलहरू,
- ट. उजुरी दर्ता किताप र कारबाई फाइलहरू,
- ठ. अनुसन्धानका सिलसिलामा अधिकारप्राप्त निकायहरूबाट माग भइआएका तथा पठाइएका विवरणहरूको लगत र फाइल,
- ड. सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानूनअन्तर्गत जारी नियामक व्यवस्था र पालना अनुगमन एवं कारबाई फाइलहरू,
- ढ. सूचनाको हक तथा अग्रतापूर्ण खुलासाको लगत तथा फाइल र
- ण. बैठकका कारबाई कितापहरू ।

देशको कुल वित्तीय कारोबारमा २० प्रतिशतको हाराहारीमा योगदान गर्ने सहकारी संस्थाहरूको नियमन बेला-बेलामा कागतमा प्राप्त प्रतिवेदन वा स्थलगत रूपमा गरिने निरीक्षणबाट मात्र प्रभावकारी हुने कुरै आएको छ । नियामक तहबाट जुनसुकै बेला जुनसुकै संस्थाको तत्क्षण गैरस्थलगत रूपमा कारोबार हेरी कुनै किसिमको वित्तीय असन्तुलन देखिनासाथै आवश्यक निर्देशन गर्न समर्थ तुल्याउन सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयबाट इन्टरनेटमा आधारित सूचना प्रणाली विकास गरी यसै वर्ष कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । सहकारी तथा गरिबी निवारण व्यवस्थापन सूचना प्रणाली नाम दिइएको सो प्रणालीबाट नियमन, प्रतिवेदन, प्रक्षेपणसमेतका लागि सबै उपयोगी सूचना संस्थाका खातावहीलगायतका अभिलेखका आधारमा उपलब्ध हुन्छन् । अतः भरतपुर महानगरपालिका बाट सहकारी प्रशिक्षण तथा डिभिजन कार्यालय वा डिभिजन सहकारी कार्यालयले हस्तान्तरण गरेको विद्युतीय प्रति अभिलेखमा लिई अद्यावधीकरण एवं उपयोगको परिपाटी बसाल्नु अति वाञ्छनीय छ । साथै सूचना प्रणालीको सञ्चालनका लागि आवश्यक उपकरण, प्राविधिक जनशक्ति एवं प्रशिक्षणसमेत जो-चाहिने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने हुन्छ ।

अनुसूचीहरू

१. दर्ता दरखास्तको नमूना
२. पहिलो प्रारम्भिक भेला: निर्णयहरूको नमूना
३. दोस्रो प्रारम्भिक भेला: निर्णयहरूको नमूना
४. व्यावसायिक कार्ययोजनाको नमूना
५. अधिकार प्रत्यायोजनको नमूना
६. स्व-घोषणा-पत्रको नमूना
७. भर्पाईको नमूना
८. आवेदकहरूको विवरण नमूना
९. तदर्थ सञ्चालक समितिका पदाधिकारीहरूको फोटो सहितको विवरण नमूना
१०. शेयर सदस्य दर्ता कितावको नमूना
११. शेयर सदस्यहरूको फोटो सहितको विवरण नमूना
१२. सहकारी संस्थाको विनियमको नमूना
१३. सहकारी संस्था संचालनको सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन
१४. संस्था दर्ता कितावको नमूना

अनुसूची १

दर्ता दरखास्त

मिति: २०... । ...।...

श्रीमान प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू !

भरतपुर महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,

चितवन ।

विषय: सहकारी संस्थाको दर्ता ।

महोदय,

हामी देहायका व्यक्तिहरू देहायका कुरा खोली देहायको संस्था दर्ता गरी पाउन निवेदन गर्दछौं । उद्देश्यअनुरूप संस्थाले तत्काल गर्ने कार्यहरूको योजना र प्रस्तावित संस्थाको विनियम दुई प्रति यसै साथ संलग्न राखी पेस गरेका छौं ।

संस्थासम्बन्धी विवरण

क) प्रस्तावित संस्थाको नाम -

ख) ठेगाना-

ग) उद्देश्य-

घ) मुख्य कार्य-

ङ) कार्यक्षेत्र-

च) दायित्व-

छ) सदस्य सङ्ख्या-

१) महिला जना

२) पुरुष जना

छ) प्राप्त सेयर पुँजीको रकम- रु.

ज) प्राप्त प्रवेश शुल्कको रकम- रु.

आवेदकहरूको तर्फबाट

हस्ताक्षर

नाम

पद: तदर्थ सञ्चालक समितिका अध्यक्ष

प्रस्तावित श्री

सहकारी संस्था लि. भरतपुर महानगरपालिका
वार्ड नं.

अनुसूची २

पहिलो प्रारम्भिक भेला: निर्णयहरूको नमूना

मिति का दिन हामी तपसिलका व्यक्तिहरूले सहकारी संस्था खोली सदस्यहरूको आर्थिक तथा सामाजिक स्तर उठाउने अभिप्रायले श्री को अध्यक्षतामा पहिलो प्रारम्भिक भेला गरी तपसिलबमोजिमका विषयहरूमा गहन छलफल एवं सान्दर्भिक निर्णय लिइयो ।

सि. नं.

नाम, थर

ठेगाना

दस्तखत

१.

२.

३.

प्रस्तावहरू

१. संस्था गठन गर्ने,

२. संस्थाको नाम र ठेगाना राख्ने,

३. उद्देश्य र कार्य तय गर्ने,

४. कार्यक्षेत्र निर्धारण गर्ने,

५. सेयर र प्रवेश शुल्कको रकम तोक्ने,

६. तदर्थ सञ्चालक समिति गठन गर्ने,

७. संस्थाको विनियम, कार्ययोजना, सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन, आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली र बचत परिचालन गर्ने संस्थाको हकमा बचत परिचालन निर्देशिको को मस्यौदा गर्ने,

८. सेयर र प्रवेश शुल्कबापत उठेको रकम जिम्मा दिने,

९. स्व-घोषणा गर्ने,

१०. दर्ता गर्ने अधिकारीसँग पूर्व-परामर्श लिने,

११. पूर्व-सहकारी कक्षा चलाउने र

१२. विविध ।

निर्णयहरू

निर्णय नं. १

प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा सहकारी दर्शन, सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र विधिअनुरूप एकजुट भएर स्वावलम्बन, पारस्परिकता र किफायतको वृद्धि गर्दै आफ्नो आर्थिक-सामाजिक जीवनस्तर उठाउन विभिन्न व्यावसायिक सेवाहरू एवं सशक्तीकरणका कार्यहरू सञ्चालनार्थ सहकारी ऐन, नियमबमोजिम सहकारी संस्था गठन गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. २

प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावित सहकारी संस्थाको नाम श्री सहकारी संस्था लिमिटेड राख्ने निर्णय गर्दै ठेगाना
... राखी दर्ता भएपछि कार्यालय स्थापना गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ३

सदस्यहरूको व्यक्तित्व विकास, व्यावसायिक विकास र सामुदायिक विकासका उद्देश्य र तदनुसारका कार्यहरू विनियममा उल्लेख गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ४

प्रस्ताव नं. ४ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावितसहकारी संस्था को कार्यक्षेत्र जिल्लाको महानगरपालिका/
उपमहानगरपालिका/नगरपालिका/गाउँपालिकाको वडा नं.राख्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ५

प्रस्ताव नं. ५ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावितसहकारी संस्था को प्रतिसेयर मूल्य रु.र प्रवेश शुल्कबापतको रकम रु. ...
...राख्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ६

प्रस्ताव नं. ६ का सम्बन्धमा आजको भेलाबाट प्रस्तावित सहकारी संस्थाको तदर्थ सञ्चालक समिति देहायबमोजिमको गठन गर्ने
प्रस्ताव पारित गरियो ।

सि.नं.

पद

नाम, थर

१

अध्यक्ष

२

उपाध्यक्ष

३

सचिव

४

कोषाध्यक्ष

५

सदस्य

६

सदस्य

७

सदस्य

निर्णय नं. ७

प्रस्ताव नं. ७ माथि छलफल गर्दा यस सहकारी संस्थालाई विधिवत् दर्ता गरी सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने सम्भाव्यता अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार पार्न, कार्ययोजना तर्जुमा गर्न र विनियम, आर्थिक-प्रशासनिक नियमावली एवं बचत परिचालन गर्ने संस्थाको हकमा बचत परिचालन निर्देशिको बनाउनका लागि तपसिलबमोजिमका व्यक्तिहरू रहने गरी मस्यौदा, अध्ययन वा तर्जुमा समितिहरू गठन गर्ने र समितिहरूले मिति २०...।...।...मा हुने दोस्रो भेलामा आ-आफ्नो मस्यौदा पेस गर्ने निर्णय गरियो ।

क. विनियम मस्यौदा समिति

श्री-संयोजक

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य-सचिव

ख. कार्ययोजना तर्जुमा समिति

श्री-संयोजक

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य-सचिव

ग. सम्भाव्यता अध्ययन समिति

श्री-संयोजक

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य-सचिव

घ. आर्थिक-प्रशासनिक नियमावली मस्यौदा समिति

श्री-संयोजक

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य

श्री... ..-सदस्य

श्री-सदस्य-सचिव

ड. बचत परिचालन निर्देशिका मस्यौदा समिति

श्री-संयोजक

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य

श्री-सदस्य-सचिव

निर्णय नं. ८

प्रस्ताव नं. ८ का सम्बन्धमा संस्था दर्ता गर्ने प्रयोजनका लागि सम्पूर्ण सदस्यहरूबाट प्राप्त भएको सेयरबापतको रकम रु. र प्रवेश शुल्कबापतको रकम रु. गरी जम्मा उठेको रकम रु. (अक्षरेपि रुपैयाँ) संस्था दर्ता भएपश्चात् संस्थाको नाममा बैङ्क खाता खोली जम्मा गर्ने गरी हालका लागि संस्थाका तदर्थ समितिका श्री को जिम्मा दिने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ९

प्रस्ताव नं. ९ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावित यस सहकारी संस्थाका सदस्यहरूको स्व-घोषणा तयार गरी मिति २०...। ...।... मा हुने दोस्रो भेलामा पेस गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. १०

प्रस्ताव नं. १० मा छलफल गर्दा तदर्थ सञ्चालक समितिका अध्यक्ष र यथाशक्य मस्यौदा समितिहरूका संयोजकहरू सबै जनाले मस्यौदा कार्य थाल्नुअगावै दर्ता गर्ने अधिकारीसँग भेटाई पूर्व-परामर्श गर्ने तय गरियो ।

निर्णय नं. ११

प्रस्ताव नं. ११ माथि भएको छलफलबाट दर्ता गर्ने अधिकारीका तर्फबाट स्रोत व्यक्तिहरू मिल्ने सम्भावनासमेत हेरी दोस्रो प्रारम्भिक भेला नराख्दै पूर्व-सदस्य कक्षा राख्ने टुङ्गोमा पुगियो ।

निर्णय नं. १२

प्रस्ताव नं. १२ माथि छलफल गर्दा संस्थाको दोस्रो भेला मिति २०...। ...।... मा गर्ने निर्णय गरियो । आजको यस भेलाले सहकारी संस्था खोल्ने सम्बन्धमा महद्भूतपूर्ण निर्णय गरेको हुँदा उपस्थित सहभागीलाई भेलाको अध्यक्षबाट धन्यवाद ज्ञापन गरियो । साथै सबै जना मन, बचन र कर्मले एकजुट भएर सहकारी माध्यमबाट अधि बढ्ने सङ्कल्पका साथ यो प्रारम्भिक भेला समापन गरियो ।

अनुसूची ३

दोस्रो प्रारम्भिक भेला: निर्णयहरूको नमूना

मिति २०...।...।... का दिन हामी तपसिलका व्यक्तिहरूको उपस्थितिमा प्रस्तावितसहकारी संस्थाको तदर्थ सञ्चालक समितिका अध्यक्ष श्री को अध्यक्षतामा दोस्रो भेला बसी विविध विषयहरू माथि गहन छलफल गरी सान्दर्भिक निर्णय लिइयो ।

सि. नं.

नाम, थर

ठेगाना

दस्तखत

१.

२.

३.

प्रस्तावहरू

१. मस्यौदा विनियम पारित गर्ने,

२. कार्ययोजना एवं सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनको प्रारूप स्वीकृत गर्ने,

३. संस्था दर्ता गर्न अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने,

४. संस्था दर्तापश्चात् सेयर र सदस्य प्रवेश शुल्कबापत उठेको रकम बैङ्कमा खाता खोली जम्मा गर्ने तथा खाता सञ्चालन गर्ने,

५. स्व-घोषणा-पत्रमा सहीछाप गर्ने,

६. आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली एवं बचत परिचालन गर्ने संस्थाको हकमा बचत परिचालन निर्देशिको पारित गर्ने र

७. विविध ।

निर्णयहरू

निर्णय नं. १

प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावितसहकारी संस्था लि. को विनियम बनाउनका लागि मिति २०...।...।... मा श्री

..... को संयोजकत्वमा गठित मस्यौदा समितिले पेस गरेको विनियमको मस्यौदामाथि भेलामा व्यापक छलफल गरी सर्वसम्मतिले पारित गर्ने निर्णयका साथै विनियमको प्रत्येक पानामा तदर्थ सञ्चालक समितिका सदस्यहरूका साथै अटेसम्म सबै जनाले हस्ताक्षर गर्ने निर्णयसमेत भयो ।

निर्णय नं. २

प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा तर्जुमा समितिहरूले पेस गरेका कार्ययोजनाको प्रारूपका साथै सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनमा सम्बन्धमा छलफल गरी सर्वसम्मतिले पारित गरियो ।

निर्णय नं. ३

यस सम्बन्धमा छलफल गर्दा प्रस्तावितसहकारी संस्था लि. दर्ता गर्ने सिलसिलामा सबै सदस्यहरू सम्बन्धित निकायमा उपस्थित भएर कार्य गर्न विभिन्न व्यावहारिक कठिनाइले गर्दा संस्था दर्ता गर्न एवं विनियमलगायतका अन्य कागजातमा आवश्यक सामान्य थपघट गरी प्रमाणित गर्नका लागि तदर्थ सञ्चालक समितिका श्री श्री र श्रीसमेतलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ४

प्रस्ताव नं. ४ माथि छलफल गर्दा यस संस्थाका सदस्यहरूबाट उठेको सेयर तथा प्रवेश शुल्कवापतका रकम हाल तदर्थ सञ्चालक समितिका श्री को जिम्मामा रहेकोमा संस्था दर्ता भएपश्चात् बैङ्कमा तदर्थ सञ्चालक समितिका अध्यक्ष र कोषाध्यक्षको संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चालन हुने गरी संस्थाको नाममा खाता खोल्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ५

यस सम्बन्धमा तदर्थ सञ्चालक समितिका तर्फबाट पेस भएको स्व-घोषणा-पत्रको बेहोराको मस्यौदाउपर छलफल गरी सर्वसम्मतिले पारित गरेर सबै जनाले सहीछाप गर्ने निर्णय भयो ।

निर्णय नं. ६

मस्यौदा समितिहरूले पेस गरेका संस्थाको आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली र बचत परिचालन गर्ने संस्थाको हकमो बचत परिचालन निर्देशिकाउपर व्यापक छलफल गरी पारित गरियो ।

निर्णय नं. ७.....

.....

..... ।

अनुसूची ४

व्यावसायिक कार्ययोजनाको नमूना

आ.व. २० / २०

संस्थाको नाम :- ----- सहकारी संस्था लि. ठेगाना :- ----- चितवन

(क) उद्देश्य :-

(१)

(२) **विनियममा उल्लेख भए अनुसार**

(३)

(ख) कार्यहरु

(१)

(२) **विनियममा उल्लेख भए अनुसार**

(३)

(ग) उपयुक्त कार्यहरुको लागि आवश्यक पूँजी

१. पूँजी श्रोत रकम :-

१. शेयर पूँजी रु.

२. ऋण रु.

३. संस्थागत पूँजी जगेडा कोष रु.

४. सदस्यबाट बचत रु.

५. प्रवेश शुल्क र अन्य रु.

कुल जम्मा रु.

२. स्थिर पूँजी

१. जग्गा र भवन रु.

२. मेशिनरी औजार रु.

३. फर्निचर रु.

४. अन्य सामान खुलाउने रु.

५.विविध रु.

कुल स्थिर पूँजी रु.

३. चालु पूँजी :-

१. नगद तरलता रु.

२. विक्रीको लागी वस्तु खरिद रु.

३. सदस्य सेवा तथा लगानी रु.

कूल चालु पूँजी रु.

४. अम्दानी खर्च विवरण :-

संस्थाको अम्दानी	संस्थाको खर्च
१. विक्रीबाट कमिसनरु.....	१. तलब रु.....
२. कारोवारबाट लाभ (नाफा) रु.....	२. भत्ता रु.....
३. प्राप्त व्याजरु. रु.....	३. मसलन्द रु.....
४. धितो निरिक्षण शुल्क रु.....	४. प्रशासनिक खर्चरु.....
५. प्रवेश शुल्करु.....	५. व्याज खर्चरु.....
६. विविधरु.....	६. ह्रास कट्टी रु.....
(क) रु	७. मर्मत सम्भाररु.....
(ख)रु	८. ले.प. शुल्करु.....
(ग)रु	९. घर भाडाँ रु.....

जम्मा आम्दनी रु.....

जम्मा खर्च रु.....

जम्मा बचत रु.....

अनुसूची ५
अधिकार प्रत्यायोजन नमूना

मिति: २०...।...।...

श्रीमान प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू !

भरतपुर महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,

चितवन ।

विषय: अधिकार प्रत्यायोजन ।

महोदय,

यस प्रस्तावितसहकारी संस्था लि. को मिति २०...।...।... मा बसेको दोस्रो प्रारम्भिक भेलाले गरेको निर्णयानुसार संस्था दर्ता गर्ने क्रममा प्रचलित कानूनबमोजिम प्रक्रिया पूरा गर्ने सिलसिलामा हाम्रो तर्फबाट विनियममा सामान्य थपघट गरी प्रमाणीकरणलगायतका आवश्यक काम-कारबाई गर्न निम्न दस्तखत नमूना भएको तदर्थ सञ्चालक समितिका श्री र श्रीसमेतलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको बेहोरा अनुरोध गर्दछौं । निजहरूले हाम्रो प्रतिनिधिको रूपमा गरेका सम्पूर्ण कामको जिम्मेवारी लिने गरी हामी मञ्जुर छौं ।

अधिकार प्रत्यायोजन गरिएका व्यक्तिको

नाम	पद	ठेगाना	दस्तखत नमूना
-----	----	--------	--------------

१. श्री

२. श्री

सम्पूर्ण आवेदकहरु

सि.नं.	सदस्यहरूको नाम, थर	ठेगाना	सहीछाप
१.			
१००.			

द्रष्टव्य: अधिकार प्रत्यायोजन-पत्रमा आवेदक सबैको विवरण समावेश गर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची ६

स्व-घोषणा-पत्र नमूना

प्रस्तावित श्रीसहकारी संस्था लि. दर्ता गर्न दरखास्त दिने हामी तपसिलबमोजिमका आवेदकहरूले प्रचलित कानूनसम्मत सहकारी संस्था स्थापना गरी आफ्नो आर्थिक-सामाजिक उत्थान गर्ने कार्यकारणबाहेक अन्य कुनै कार्यकारण नभएको र देहायमा उल्लिखित कुराका साथै अन्य कुनै कुराले सहकारी संस्थाको सदस्यता प्राप्त गरी सेवा उपयोग गर्न अयोग्य नभएको स्व-घोषणा गर्दछौं :

हामी आवेदकहरू कोही पनि

- १) यही प्रकृतिको अन्य सहकारी संस्थाको सदस्य छैनौं,
- २) बैङ्क, वित्तीय संस्था वा अन्य कुनै सहकारी संस्था/सङ्घ/राष्ट्रिय सहकारी बैङ्कको कानूनबमोजिम कालो सूचीमा परेका व्यक्ति हैनौं,
- ३) यसअघि सहकारी संस्था खोली सदस्यहरूको रकम हिनामिना गरी कारबाईमा परेका वा फरार रहेका व्यक्ति हैनौं,
- ४) सम्पत्ति शुद्धीकरणसम्बन्धी कसुरमा सजाय पाएका व्यक्ति हैनौं र
- ५) सहकारी दर्शन, सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र कानूनबमोजिम स्वावलम्बन र पारस्परिकताको भावनाबाट आफ्नो बहुआयामिक विकासका लागि यस संस्थाको सञ्चालन गर्न मञ्जुर छौं।

उपर्युक्त बेहोरा ठीक, साँचो हो । झुठा ठहरे कानून बमोजिम सहुँला, बुझाउँला भनी सहीछाप गर्ने

सि.नं.	सदस्यको नाम, थर	नागरिकता नं. र लिएको जिल्ला	ठेगाना	सम्पर्क नम्बर	सहीछाप
१.					
१००.					

अनुसूची ७

भर्पाई नमूना

भर्पाई दादै प्रस्तावित सहकारी संस्था लि. को तदर्थ सञ्चालक समितिका श्री आगे उक्त सहकारी संस्था लि. का सदस्यहरूको.....प्रारम्भिक भेलाको मिति.....को निर्णयबमोजिम प्रतिसेयर रु १००/- का दरले.....जनाबाट जम्मा.....कित्ताको हुन आउने जम्मा रकम रु.(अक्षरेपि रुपैयाँ.....) र प्रवेश शुल्क व्यक्ति रु. १००/- का दरले हुन आउने रु.(अक्षरेपि मात्र) गरी जम्मा रु.....(अक्षरेपि.....) सहकारी संस्था दर्ता भएपछि संस्थाको नाममा बैङ्क खाता खोली जम्मा गर्ने कबोल गरी उक्त रकम मैले बुझिलिई यो भर्पाईमा सहीछाप गरी भरतपुर महागरनपालिकामा पेस गरेको छु । प्राप्त रकम हाल मेरोमा रहेको हिसाब नं..... मा जम्मा गरी बैङ्क भौचर दाखिला गरेको छु । उक्त रकम संस्था दर्ता भई नियमानुसार संस्थाको आफ्नै खाता नखोलेसम्म चलन नगरी सुरक्षित राखेछु र संस्थाको बैङ्क खाता खोलेपछि तत्कालै दाखिला गर्नेछु । फरक परेमा कानूनबमोजिम कारबाई भएमा मेरो मञ्जुरी छ ।

इति संवत् २०..... साल महिना गते रोजशुभम् ।

अनुसूची ८

आवेदकहरूको विवरण नमूना

.....सहकारी संस्था ली.,

भरतपुर महानगरपालिका-.....,चितवनका

आवेदकहरूको विवरण र दस्तखत नमूना

क्र.सं.	सदस्यको नाम थर	बाबुको नाम	पति/पत्नीको नाम	सदस्यको उमेर	ठेगाना	पेशा	शेयरको विवरण			दस्तखत	कैफियत
							प्रति शेयर रकम	खरिद शेयर थान	जम्मा शेयर रकम		

अनुसूची ९

तदर्थ सञ्चालक समितिका पदाधिकारीहरूको फोटो सहितको विवरण नमूना

.....सहकारी संस्था ली.,
भरतपुर महानगरपालिका-.....,चितवनका

तदर्थ समितिका पदाधिकारीहरूको फोटो सहितको विवरण

क्र.सं.	पद	नाम थर	ठेगाना	पेशा	योग्यता	बाजेको नाम	बाबु/पतिको नाम	फोटो र फोटोमा पर्नेगरी दस्तखत	सम्पर्क नम्बर

अनुसूची १०

शेयर सदस्य दर्ता कितावको नमूना

.....सहकारी संस्था ली.,
भरतपुर महानगरपालिका-.....,चितवनका

शेयर सदस्य दर्ता किताव

क्र.सं.	बाजेको नाम	बाबुको नाम	पति/ पत्नीको नाम	सदस्यको नाम थर	उमेर	ठेगाना	पेशा	हकवाला र शेयरको विवरण					हस्ताक्षर
								खरिद शेयर संख्या	सदस्य भएको मिति	मनोनित हकवाला को नाम	उमेर	ठेगाना	

अनुसूची ११

शेयर सदस्यहरूको फोटो सहितको विवरण नमूना

.....सहकारी संस्था ली.,

भरतपुर महानगरपालिका-.....,चितवनका

शेयर सदस्यहरूको फोटो सहितको विवरण

क्र.सं.	नाम थर	ठेगाना	पेशा	योग्यता	बाजेको नाम	बाबु/पतिको नाम	फोटो र फोटोमा पर्नेगरी दस्तखत	सम्पर्क नम्बर

अनुसूची १२

सहकारी संस्थाको विनियमको नमूना

प्रस्तावना: सहकारी सिद्धान्त, मूल्य र मान्यताहरू अवलम्बन गरी सदस्यहरूमा स्वावलम्बन र पारस्परिकताको भावनालाई बढवा दिएर आफ्नो आर्थिक, सामाजिक एवं शैक्षिक उन्नतिका लागि आवश्यक स्रोतका साथै व्यावसायिक तथा सामुदायिक सेवाहरूको बन्दोबस्त आफैले मिलाएर परिश्रम, समानता र समताका मानदण्डमा समुदायका सबैको यथायोग्य वैभव हासिल हुने सहकारी सभ्यताको विकासमा समेत सहायता पुऱ्याउन सहकारी संस्थाको स्थापना गर्न भरतपुर महानगरपालिकाको सहकारी ऐन, २०७५ को दफा १७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मिति को प्रारम्भिक भेलाले यो विनियम बनाएको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

२. संस्थाको नाम र ठेगाना

३. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नगालेमा यस विनियममा,-

क) 'ऐन' भन्नाले भरतपुर महानगरपालिकाको सहकारी ऐन, २०७५ सम्झनुपर्दछ ।

ख) 'नियमावली' भन्नाले भरतपुर महानगरपालिका सहकारी नियमावली सम्झनुपर्दछ ।

ग) 'दर्ता गर्ने अधिकारी' भन्नाले ऐनको दफा बमोजिम तोकिएको दर्ता गर्ने अधिकारी सम्झनुपर्दछ र सो शब्दले निजबाट अधिकारप्राप्त अधिकृतसमेतलाई जनाउनेछ ।

घ) 'संस्था' भन्नाले श्री लिमिटेड सम्झनुपर्दछ ।

ङ) 'सदस्य' भन्नाले दफा ७, ९ वा १३ बमोजिम संस्थाको सदस्यता प्राप्त गरेको व्यक्ति सम्झनुपर्दछ ।

च) 'साधारण सभा' भन्नाले संस्थाको साधारण सभा सम्झनुपर्दछ ।

छ) 'टोल/उपक्षेत्रीय बैठक' भन्नाले दफा ३१ को उपदफा (२) बमोजिमको संस्थाका सदस्यहरूको बैठक सम्झनुपर्दछ ।

ज) 'समिति' भन्नाले दफा ३४ बमोजिम गठन भएको संस्थाको सञ्चालक समिति सम्झनुपर्दछ ।

झ) 'सञ्चालक' भन्नाले समितिको सदस्य सम्झनुपर्दछ र सो शब्दले समितिको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षसमेतलाई जनाउनेछ ।

ञ) 'अध्यक्ष' भन्नाले समितिको अध्यक्ष सम्झनुपर्दछ ।

ट) 'व्यवस्थापक' भन्नाले दफा ४४ बमोजिम नियुक्त संस्थाको व्यवस्थापक सम्झनुपर्दछ ।

तल परिच्छेद ५ अन्तर्गत उल्लिखित कारणले टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको आवश्यकता नपर्ने संस्थाको हकमा खण्ड (छ) झिकी खण्ड क्रम मिलाउनुपर्ने

परिच्छेद २

संस्थाको क्षेत्र

४. उद्देश्य

५. कार्य (१) ।

२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रचलित कानूनबमोजिम कुनै निकायको स्वीकृति लिनुपर्ने सेवा वा व्यवस्थाको हकमा संस्थाले सम्बन्धित निकायको स्वीकृति लिएपछि मात्र प्राप्त स्वीकृतिको सर्त-बन्देजअर्न्तगत रही त्यस्तो सेवा वा व्यवसाय सञ्चालन गर्नेछ ।

६. कार्यक्षेत्र: संस्थाको कार्यक्षेत्र भरतपुर महानगरपालिकाको वडा नं. हुनेछ ।

परिच्छेद ३

सदस्यता

७. संस्थाको सदस्य (१) देहायका प्राकृतिक व्यक्तिहरू संस्थाको सदस्य हुनेछन्:

क) संस्था दर्ता गर्न निवेदन दिने व्यक्तिहरू र

ख) दफा ८ बमोजिमको योग्यता पुगेका तथा दफा ९ बमोजिम सदस्यता वा दफा १३ बमोजिम पुनः सदस्यता प्राप्त गरेका व्यक्तिहरू ।

२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा भरतपुर महानगरपालिका का साथै नेपाल सरकार वा प्रदेश

सरकारको पूर्ण स्वामित्व भएका निकायहरूले दफा १७ बमोजिम संस्थाको सेयर खरिद गरी सदस्य हुन सक्नेछन् ।

८. सदस्यताको योग्यता (१) संस्थाको सदस्यता प्राप्त गर्न देहायको योग्यता पुगेको हुनुपर्नेछः

क) नेपाली नागरिकताको प्रमाण-पत्र प्राप्त गरेको,

ख) संस्थाको कार्यक्षेत्रभित्र स्थायी रूपमा वा कम्तीमा दुई वर्षदिखि नियमित रूपमा बसोबास भएको,

ग) संस्थाको मुख्य व्यावसायिक सेवा आवश्यक हुनुका साथै उपयोग गर्न सक्ने अवस्थामा रहेको,

घ) संस्थासँग प्रतिस्पर्धा हुने गरी संस्थाको कार्ययोजनामा गर्ने भनिएको कारोबार नभएको,

ङ) यस विनियममा उल्लेख भएबमोजिम सदस्यको उत्तरदायित्व बहन गर्न स्वीकार गरेको र

च) समान प्रकृतिको अन्य कुनै सहकारी संस्थामा सदस्य नरहेको ।

२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानुनबमोजिम पहिचान तथा सम्पुष्टि हुन नसकेको खण्डमा सदस्यताको योग्यता नपुगेको मानिनेछ ।

९. सदस्यताका लागि निवेदन र प्राप्ति

१०. सदस्यताको अन्त्य

११. सदस्यको निष्कासन

१२. सदस्यताबाट राजीनामा

१३. पुनः सदस्यता

१४. सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

१५. सदस्यता खुला रहने

१६. सदस्यता प्राप्ति, पुनः प्राप्ति र राजीनामा स्वैच्छिक हुनुपर्ने

परिच्छेद ४

पुँजी परिचालन

१७. सेयर पुँजी: (१) संस्थाको सेवा सञ्चालनका लागि आवश्यक रकम यथाशक्य सदस्यहरूले दफा १८ बमोजिम सदस्यताको सर्तस्वरूप र दफा १९ बमोजिम स्वेच्छाले खरिद गरेको सेयरबापतको पुँजीको रूपमा जुटाइनेछ ।

२) संस्थाको एक सेयरको मूल्य रु. १००।- (रुपैयाँ एक सय) हुनेछ ।

३) संस्थाले दफा ७ को उपदफा (२) मा उल्लेख गरिएबमोजिम सदस्य बन्न इच्छुक नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा भरतपुर महानगरपालिका का साथै नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको पूर्ण स्वामित्व भएका निकायहरूलाई सेयर विक्री गर्न सक्नेछ । तर अन्य कुनै कृत्रिम व्यक्तिलाई सेयर विक्री गर्ने छैन ।

१८. सदस्य बन्न कम्तीमा एक सेयर खरिद गर्नुपर्ने

१९. थप सेयर खरिद गर्न सक्ने

२०. सेयर फिर्ता वा हस्तान्तरण

२१. प्रवेश शुल्क

२२. कृत्रिम छेकबार नलगाइने: (१) संस्थाको सदस्यता प्राप्त गर्न चाहने व्यक्तिलाई दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम योग्यता नपुगेको वा उपदफा (२) मा उल्लिखित अवस्था भएकोमा बाहेक दफा १८ बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने एक सेयरको वा दफा २१ बमोजिम बुझाउनुपर्ने प्रवेश शुल्कको रकम बढी राखेर वा औपचारिक वा अनौपचारिक रूपमा अधि र अहिलेको हिसाब मिलाउने वा अन्य कुनै प्रकारको सम्मतिको निहुँपिउँमा खुला सदस्यताको सर्वमान्य सहकारी सिद्धान्तविपरीत कृत्रिम छेकबार लगाइने छैन ।

२) कुनै निवेदकले उपदफा (१) बमोजिम आफूलाई कृत्रिम छेकबार लगाइएको भन्ने लागेमा साधारण सभा वा दर्ता गर्ने अधिकारीसमक्ष उजुरी दिन सक्नेछ ।

२३. सेयर प्रमाण-पत्र

२४. सदस्यको दायित्व सीमित हुने

परिच्छेद ५

साधारण सभा

एकै कार्यस्थलको श्रमिक संस्था, एकै चक्ला, पाखा वा फाँटको सहकारी खेती संस्था अथवा एकै परिसर वा एउटै वडाभित्र पनि एकमात्र पायकमा पर्ने र २१० जनाभन्दा बढी सदस्यता विस्तारको सम्भावना पनि नभएको संस्थाको हकमा दफा ३१, ३२ र ३३ आवश्यक नभए झिकी दफा क्रम मिलाउनुपर्ने

२५. प्रारम्भिक साधारण सभा

२६. वार्षिक साधारण सभा

२७. विशेष साधारण सभा (१) ऐन तथा नियमावलीमा उल्लेख भएबमोजिमको अवस्था र विधिअनुसार संस्थाको विशेष साधारण सभा बस्नेछ ।

२) उपदफा (१) को अवस्थाका साथै संस्थाको कार्यसञ्चालनका सिलसिलामा जुनसुकै महत्वपूर्ण निर्णय गर्नुपर्ने वा त्यस्तो निर्णयका लागि आवश्यक लेखाजोखा वा प्रस्तावको मस्यौदा गर्नुअगावै सैद्धान्तिक स्वीकृति वा मार्गदर्शन लिनुपर्ने अवस्थामा समितिले विशेष साधारण सभा बोलाउन सक्नेछ ।

२८. साधारण सभाको बैठक: (१) साधारण सभाको बैठक डाकिएको सूचना र कार्यसूची सबै सदस्यहरूले समयमै प्राप्त गर्ने गरी 'एस.एम.एस', एफ.एम. रेडियो, पत्रपत्रिकालगायत सम्भव भएसम्म स्थानीय सञ्चारका बहुमाध्यमबाट दिनुपर्नेछ ।

२) साधारण सभाको बैठकमा सदस्यहरू साक्षात् उपस्थित हुनुपर्नेछ ।

३) समितिले साधारण सभाको बैठकमा पेस गरिने विषयको प्रस्तावका साथै निर्णयमा पुग्न सहयोगी कागजात सदस्यहरूलाई बैठक बस्ने दिनअगावै यथाशक्य उपलब्ध गराउनुपर्दछ वा सजिलै उपलब्ध हुन सक्ने गरी व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ ।

४) साधारण सभाको बैठकमा उद्घाटनको कार्यक्रम राख्नु हुँदैन तथा विचार-विमर्शका लागि पर्याप्त समय छुट्ट्याउनुपर्दछ ।

तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले संस्था स्थापना दिवसको अवसरमा उद्घाटनको कार्यक्रम राख्न बाधा पर्ने छैन ।

५) साधारण सभाको बैठकको निर्णय बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्ति, उपस्थित सञ्चालकहरूका साथै समितिको कुल सदस्य सङ्ख्याभन्दा कम्तीमा एक जना बढी हुने गरी बैठकले उपस्थित साधारण सदस्यहरू मध्येबाट चुनेका सदस्यहरूले प्रत्येक पानामा सहीछाप गरी प्रमाणित गर्नुपर्दछ ।

६) ऐन तथा नियमावलीको व्यवस्थाअनुसार सदस्य सङ्ख्या दुई हजार नाघेपछि एकै स्थानमा सबै जना जम्मा भएर साधारण सभाको बैठक गर्न असुविधा परी वडा-वडा वा पायकको स्थान-स्थानमा समान कार्यसूची राखेर साधारण सभा डाक्नुपर्दा प्रत्येक स्थानमा सञ्चालक तथा लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारीहरू सबैलाई उपस्थितिका लागि डाक्नुपर्दछ ।

७) उपदफा (६) मा उल्लिखित अवस्थामा सबै बैठकहरूको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिहरूका साथै समितिका पदाधिकारीको जम्मा सङ्ख्याको कम्तीमा दोब्बर सङ्ख्या पुग्ने गरी प्रत्येक बैठकबाट कम्तीमा तीन जनाका दरले चुनिएका प्रतिनिधिहरूले साधारणतया अन्तिम बैठक बसेको सात दिनभित्र संस्थामा जम्मा भएर प्रत्येक पानामा सहीछाप गरी बैठकको निर्णय प्रमाणित गर्नेछन् ।

८) उपदफा (६) को अवस्थामा प्रत्येक बैठकको निर्णय अध्यक्षता गर्ने व्यक्ति र उपदफा (७) बमोजिम चुनिएका प्रतिनिधिहरूले प्रत्येक पानामा सहीछाप गरी प्रमाणित गर्नेछन् ।

९) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सबै वा कुनै बैठकको अध्यक्षता गरेकोमा बाहेक सञ्चालक वा लेखा समितिका पदाधिकारीहरूले उपदफा (७) बमोजिम प्रमाणित हुने बैठकको निर्णय प्रमाणित गर्नु आवश्यक हुने छैन ।

१०) साधारण सभाको बैठकको कार्यविधिका सम्बन्धमा अन्य व्यवस्था दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२९. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार

३०. साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य हुने: यस विनियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको विषयमा साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य हुनेछ:

क) संस्थाको कार्यसञ्चालनका लागि कर्मचारी प्रशासन, परामर्शदाता नियुक्ति, आर्थिक प्रशासनलगायतका कार्यविधिहरू बनाउने,

ख) संस्थाले नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारका निकाय, भरतपुर महानगरपालिका, अन्य सहकारी सङ्घसंस्था, गैरसरकारी सङ्गठनसँगको साझेदारीमा कुनै काम गर्ने सम्बन्धमा निर्णय लिने,

ग) निजी क्षेत्रको कुनै उद्योग, व्यवसायसँग संस्थाले व्यावसायिक सम्झौता गर्नुपर्ने अवस्थामा त्यस्तो सम्झौताको ढाँचासमेत तोकी पूर्व-स्वीकृति दिने,

घ) संस्थाले कुनै निकायबाट ऋण लिने वा अन्यथा दीर्घकालीन भइपरि दायित्व सृजना गर्ने,

ङ) बचत तथा ऋणको व्याजदर निर्धारण गर्ने,

च) लेखापरीक्षकको नियुक्ति गर्ने वा पारिश्रमिक तोक्ने,

छ) वार्षिक कार्यक्रम बजेटका साथै जुनसुकै योजना, नीति, रणनीति पारित गर्ने र

ज) सञ्चालक वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारीहरूको सुविधा तोक्ने वा संस्थाको खर्चमा निजहरूलाई वैदेशिक सभा, व्यापार मेला वा अवलोकन भ्रमणलागतमा पठाउने ।

३१. टोल/उपक्षेत्रीय बैठक: (१) संस्थाका समस्त कार्यकलापमा साधारण सदस्यहरू सबैको नियमित रूपमा प्रत्यक्ष एवं रचनात्मक सहभागिता सुगम बनाउन कार्यक्षेत्रान्तर्गत साधारणतया ३० जनाभन्दा बढी सदस्य पर्ने पायकको गाउँ, टोल वा उपक्षेत्रमा सङ्कलन, वितरण वा परिचालन सेवा संयोजनको बिन्दु पारेर साधारण सभाबाट तोकिएअनुसार सातोटा उपक्षेत्र कायम गरिनेछ ।

२) उपदफा (१) बमोजिम कायम गरिएको प्रत्येक टोल/उपक्षेत्रभित्रका सदस्यहरू सबै जना स्वतः सहभागी हुने गरी सदस्य सहभागिताको विस्तारित मञ्चको रूपमा टोल/उपक्षेत्रीय बैठक रहनेछ ।

३२. टोल/उपक्षेत्रीय बैठकका कार्यहरू: (१) टोल/उपक्षेत्रीय बैठकका कार्यहरू देहायबमोजिम हुनेछन्:

क) सदस्यहरूको आर्थिक उन्नयनका लागि समस्या तथा सम्भावनाहरूको सहभागितामूलक लेखाजोखा गरेर व्यावसायिक योजना तर्जुमा गरी संस्थामा पठाउने,

ख) सदस्यहरूका साथै समुदायका सबैले सामना गर्नु परिरहेको सामाजिक जीवन, विकास र संरक्षणतर्फका साझा समस्याहरूको सम्बोधनका लागि सरोकारवालाहरूसँग मिलेर कार्ययोजनाहरू तर्जुमा एवं कार्यान्वयन व्यवस्था मिलाउने,

ग) शिक्षा शिविरलागतका शैक्षिक एवं जनचेतनामूलक गतिविधिहरू विस्तार गरेर समुदायमा सहकारी जागृति ल्याउने,

घ) संस्थाका सेवाहरूको सञ्चालनमा क्रियाकलाप केन्द्रको रूपमा कार्य, स्रोत तथा साधनको जिम्मा लिएर सक्रिय भूमिका खेल्ने,

ङ) भरतपुर महानगरपालिकामा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारका निकायहरू र गैरसरकारी सङ्गठनहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूमा सदस्यहरूको पहुँच दिलाउन संस्थामार्फत् प्रदायकहरूसँग सम्पर्क स्थापना, बैठकमा आमन्त्रण, सहकार्यको प्रस्तावसमेतका पहलकदमी लिने,

च) समुदायका विपन्न सदस्यहरूसम्म सदस्यता विस्तार गर्नुका साथै संस्था तथा सम्बन्धित प्रदायकहरूबाट प्राप्त हुने सेवाहरूमा उनीहरूको पहुँच स्थापित गराउने,

छ) संस्थाको नेतृत्व पङ्क्तिले सदस्यहरूको अपेक्षाअनुसार कार्य गरे, नगरेको बहस चलाएर विचलनहरूमा खबरदारी गर्ने,

ज) आफ्नै प्रयासबाट जीविकोपार्जनका आधारहरू फराकिला पार्न सकिन्छ भन्ने खालका रचनात्मक अभ्यासहरूबाट पहिचान बनाउने र

झ) यस विनियमका व्यवस्थाका साथै साधारण सभाबाट भएका निर्णयहरूको कार्यान्वयन एवं सोको सिलसिलामा आवश्यक अन्य कार्यहरू गर्ने ।

२) समितिले संस्थाको रणनीति, व्यावसायिक योजना वा कार्यक्रम बजेट तर्जुमा गर्दा टोल/उपक्षेत्रीय बैठकबाट प्राप्त प्रस्तावहरूमा ध्यान दिनुका साथै आम रूपमा सदस्यहरूलाई असर पर्ने खालको कुनै प्रस्तावको मस्यौदामा टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको प्रतिक्रिया लिएर प्राप्त प्रतिक्रियाको विवरणसमेत खुलाएर साधारण सभामा पेस गर्नुपर्नेछ ।

३३. टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको कार्य व्यवस्था: (१) टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको कार्यव्यवस्था मिलाउन देहायबमोजिमको संयोजन समिति रहनेछ:

क) दफा ३४ बमोजिम टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको प्रतिनिधित्व गर्ने समितिको सदस्य – संयोजक

ख) सदस्यहरू मध्येबाट निर्वाचित – कोषाध्यक्ष

ग) सदस्यहरू मध्येबाट निर्वाचित दुई जना – सदस्य

घ) सदस्यहरू मध्येबाट निर्वाचित – सदस्य-सचिव ।

२) उपदफा (१) बमोजिम संयोजन समिति गठन गर्दा उपलब्ध भएसम्म कम्तीमा दुई जना महिला हुनुपर्नेछ ।

३) टोल/उपक्षेत्रीय बैठक प्रत्येक महिना कम्तीमा एकपल्ट पर्ने गरी आवश्यकताअनुसार बस्नेछ ।

४) टोल/उपक्षेत्रीय बैठकमा अन्तर्गतका सबै सदस्यहरूलाई अनिवार्य रूपमा डाक्नुपर्नेछ ।

तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले बैठकको कार्यसूची तयार पार्ने वा निर्णय कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा संयोजन समितिका सदस्यहरू मात्र बसी बैठक राख्न बाधा पर्ने छैन ।

५) टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको गणपूर्ति ५१ प्रतिशत हुनेछ र उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतबाट जुनसुकै निर्णय गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद ६

प्रतिनिधिमूलक अङ्गहरू

३४. सञ्चालक समिति (१) संस्थाको दैनिक कार्यसञ्चालनका लागि साधारण सभाले एक-एक जना अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षसमेत जम्मा ११ जनाको सञ्चालक समिति गठन गर्नेछ ।

२) उपदफा (१) बमोजिम समितिको गठन गर्दा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षको निर्वाचन साधारण सभाका सम्पूर्ण सदस्यहरू मध्येबाट र बाँकी सदस्यहरूको निर्वाचन दफा ३१ को उपदफा (१) बमोजिम कायम हुने उपक्षेत्रहरू प्रत्येकबाट एक जना पर्ने गरी सम्बन्धित उपक्षेत्रभित्रका सदस्यहरू मध्येबाट गरिनेछ ।

तर संस्था दर्ता भएकै वर्षबाहेक कुनै सदस्य सदस्यता लिएको एक वर्ष व्यतीत नभई सञ्चालकमा उम्मेदवार बन्न सक्ने छैन ।

३) उपदफा (२) बमोजिम निर्वाचन गर्दा उपलब्ध भएसम्म कम्तीमा ३३ प्रतिशत (अर्थात् चार जना) महिला पर्ने गरी प्रत्येक निर्वाचनमा कम्तीमा तीनोटा फरक टोल/उपक्षेत्रीय बैठकहरूबाट महिला सदस्यहरू मध्येबाट मात्र उम्मेदवार बन्ने र साथै अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षमध्ये समेत प्रत्येक निर्वाचनमा फरक पर्ने गरी कम्तीमा एउटा पदमा महिला सदस्यहरू मध्येबाट मात्र उम्मेदवार बन्ने गरी साधारण सभाले निर्णय गर्नेछ ।

४) सञ्चालकहरूको पदावधि चार वर्ष हुनेछ तथा उनीहरू पुनःनिर्वाचित हुन सक्नेछन्। तर एकै व्यक्ति लगातार दुई पटक भन्दा बढी अध्यक्षमा निर्वाचित हुन सक्ने छैन ।

५) सञ्चालकको पद कुनै कारणबाट रिक्त हुन आएमा बाँकी अवधिका लागि उपनिर्वाचनबाट पूर्ति गरिनेछ ।

६) उपदफा (५) बमोजिम उपनिर्वाचन गर्दा उपदफा (३) बमोजिम महिला सदस्यहरू मध्येबाट उम्मेदवार भई निर्वाचित भएको पद रिक्त भएको भए तदनुसार नै गरिनेछ ।

७) नयाँ समितिको निर्वाचन नभएसम्म मौजुदा समितिले नै कार्य गर्नेछ ।

माथि परिच्छेद ५ अन्तर्गत उल्लिखित कारणले दफा ३१, ३२, र ३३ आवश्यक नपर्ने संस्थाको हकमा उपदफा (२) झिक्नुका साथै (३) मा पनि तदनुसार संशोधन गरी मिलाउनुपर्ने

३५. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

३६. समितिको बैठक

३७. लेखा सुपरिवेक्षण समिति (१) नियमित रूपमा संस्थाको आन्तरिक लेखापरीक्षणका साथै आर्थिक कार्यविधिहरूको पालनाबाट संस्थामा वित्तीय सुशासन कायम गराउन साधारण सभाले एक जना संयोजक र दुई जना सदस्यहरू रहेको लेखा सुपरिवेक्षण समिति गठन गर्नेछ ।

२) उपदफा (१) बमोजिम लेखा सुपरिवेक्षण समिति गठन गर्दा साधारण सभाका सम्पूर्ण सदस्यहरू मध्येबाट निर्वाचन गरिनेछ ।

३) लेखा सुपरिवेक्षण समितिका संयोजक वा सदस्यहरूको पदावधि तथा रिक्त पद पूर्ति व्यवस्था सञ्चालकसह हुनेछ ।

३८. लेखा सुपरिवेक्षण समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

३९. समिति वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिको सदस्यमा बहाल रहन नसक्ने अवस्था

४०. उपसमितिहरूको गठन

४१. प्रतिनिधित्व

परिच्छेद ७

कार्यसञ्चालन

४२. उत्तरदायित्व शृङ्खला: संस्थाको कार्यसञ्चालनमा नियुक्त कर्मचारीहरू निर्वाचित समितितर्फ र निर्वाचित प्रतिनिधिहरू साधारण सभातर्फ उत्तरदायी रहने गरी उत्तरदायित्व शृङ्खला कायम गरिनेछ ।

४३. अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

४४. व्यवस्थापकको नियुक्ति

४५. व्यवस्थापकको काम, कर्तव्य र अधिकार

४६. विशेष जिम्मेवारी: समिति, अध्यक्ष र व्यवस्थापकले यस विनियममा अन्यत्र उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका साथै सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानूनअन्तर्गत संस्थाले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरू सम्पादन गर्ने, गराउने विशेष जिम्मेवारीसमेत वहन गर्नुपर्नेछ ।

४७. कर्मचारीको नियुक्ति तथा सेवाका सर्त

परिच्छेद ८

कोषको व्यवस्था

४८. संस्थाको कोष

४९. कोषको सुरक्षा

५०. कोषको उपयोग (१) संस्थाको कोषको उपयोग ऐन, नियमावली तथा यस विनियमका व्यवस्थाहरूको अधीनमा रही संस्थाका उद्देश्यहरू हासिल गर्ने गरी कार्यहरूको सञ्चालनका लागि गरिनेछ ।

२) संस्थाको कोषको रकम कुनै कम्पनीको सेयर खरिद गर्न वा निजी फर्म, विद्यालय, कलेज, नर्सिङ होम वा नाफामा सहभागी हुने खालको उद्योग, व्यवसाय वा अन्य आयोजनामा लगाइने छैन ।

५१. खाता सञ्चालन

५२. बचतको वितरण (१) संस्थाको कुनै वर्षको खुद बचतको रकमबाट कम्तीमा २५ प्रतिशत जगेडा कोषमा जम्मा गरिनेछ ।

२) उपदफा (१) बमोजिम जगेडा कोषमा सारेर बाँकी रहेको रकमलाई १०० प्रतिशत मानी सोको वितरण देहायबमोजिम गरिनेछः

क) संरक्षित पुँजी कोष कम्तीमा २५ प्रतिशत,

ख) सहकारी शिक्षा कोष १५ प्रतिशत,

ग) सेयर लाभांश कोष २० प्रतिशत,

घ) कर्मचारी बोनस कोष ८ प्रतिशत,

ङ) सहकारी विकास कोष ५ प्रतिशत,

च) घाटापूर्ति कोष १० प्रतिशत,

छ) सामुदायिक विकास कोष १० प्रतिशत,

ज) सहकारी प्रवर्द्धन कोष ०.५ प्रतिशत,

ञ) साधारण सभाले स्वीकृत गरेको स्थिरीकरण वा अन्य जोखिम व्यवस्था कोष १.५ प्रतिशत र

ट) सदस्य हित कोष ५ प्रतिशत ।

५३. जगेडा कोष

५४. संरक्षित पुँजी फिर्ता: दफा ५२ को उपदफा (२) को खण्ड (क) मा उल्लिखित कोषबाट नियमावली बमोजिम कारोबारको आधारमा संरक्षित पुँजी फिर्ता गरिनेछ ।

५५. लाभांश वितरण नगरिने: कुनै वर्षको सेयर लाभांश दफा ५२ को उपदफा (२) को खण्ड (ग) मा उक्त वर्षको खुद बचतबाट सारिएको रकमभन्दा बढी हुने गरी वा सदस्यले खरिद गरेको सेयरको रकमको १८ प्रतिशतभन्दा बढी हुने गरी वितरण गरिने छैन ।

५६. जगेडा कोषमा रकम सार्नुपर्ने

परिच्छेद ९

बचत परिचालन

बचत तथा ऋणको विषयगत संस्थाबाहेक कुनै पनि उपभोक्ता संस्थाले बचत परिचालन गर्न नसक्ने हुँदा स्वास्थ्य, उपभोक्ता पसल, जलविद्युत्लगायतका उपभोक्ता संस्थाहरू र दफा ५ मा बचत सङ्कलन गर्ने कार्य नपरेका उत्पादक वा श्रमिक संस्थाहरूको हकमा समेत यो परिच्छेद पूरै झिकेर परिच्छेद एवं दफा क्रम मिलाउनुपर्ने

५७. बचत सङ्कलन गर्न सक्ने: (१) संस्थाले ऐन, नियमावली, यस विनियमका व्यवस्था र साधारण सभाबाट स्वीकृत बचत परिचालन निर्देशिकाका सर्त-बन्देजअन्तर्गत सदस्यहरूबाट बचत सङ्कलन गर्न सक्नेछ ।

२) उपदफा (१) बमोजिमको बचत परिचालन निर्देशिकामा अन्य कुराका अतिरिक्त दफा ५८, ५९, ६०, ६१ र ६२ का व्यवस्थाका साथै देहायका सर्त-बन्देजहरू समावेश गरिनेछन्:

क) योजनाको उद्देश्य फारु गर्ने बानी बसालेर अड्कोफड्को टारी ऋणग्रस्त हुनुबाट बच्नुका साथै पाँच-सात वर्षभित्रै जेथा जोड्न सक्ने बन्ने हुनुपर्ने,

ख) सदस्यहरूबाट मात्र बचत सङ्कलन गर्नुपर्ने,

ग) मासिक रूपमा एक जना सदस्यले रु. ११-देखि १,०००।- सम्म मात्र बचत जम्मा गर्न सक्ने,

घ) सदस्यहरूको बचत खातामात्र खोल्न सकिने,

ङ) सदस्यहरूले संस्थामै आई बचत जम्मा गर्नुपर्ने, संस्थाले बजार प्रतिनिधि वा अन्य कुनै नामको प्रतिनिधि, अभिकर्ता वा कर्मचारी सदस्यहरूको घर-घरै खटाएर बचत उठाउन नहुने,

च) आर्थिक सुरक्षाको न्यूनतम स्तरको रूपमा दुई महिनाको पारिवारिक निर्वाह खर्चको रकम रु. १५,७३०।- भन्दा बढी बचत राख्ने सदस्यले त्यसपछिको प्रत्येक रु. १,०००।- का लागि थप एक सेयर खरिद गर्नुपर्ने,

छ) ऐनबमोजिम तोकिएको सन्दर्भ व्याजदरअनुसार बचत तथा ऋणको व्याजदर निर्धारण हुने र

ज) ऋणमा व्याज पुँजीकरण नगरिने तथा व्याज गणना गर्दा तिर्न बाँकी साउँ रकमको आधार लिइने तर भाखा नाघेको खण्डमा वार्षिक ३ प्रतिशतसम्म हर्जाना लिन सकिने ।

विषयगत बचत तथा ऋण संस्थाको हकमा खण्ड (ग) झिकी खण्ड क्रम मिलाउनुपर्ने

५८. बचत सङ्कलनमा सीमा: (१) संस्थाको जम्मा बचत दायित्व जुनसुकै बखत प्राथमिक पुँजी कोषको १५ गुनाभन्दा बढी हुने छैन ।

स्पष्टीकरण: यस उपदफाको प्रयोजनका लागि प्राथमिक पुँजी कोषको गणना गर्दा सेयर पुँजीको रकममा जगेडा कोषको रकम जोडी हुन आउने रकमको ३० प्रतिशत लिइनेछ ।

विषयगत बचत तथा ऋण संस्थाको हकमा यो स्पष्टीकरण झिक्नुपर्ने

२) संस्थाको जम्मा बचत दायित्वको रकम कुनै पनि वर्ष जम्मा बचत दायित्वको रकममा ऐन तथा नियमावलीमा तोकिएबमोजिम वार्षिक सदस्यतर्फि खरिद वा विक्री कारोबारको रकम जोडी हुन आउने जम्मा कारोबारको ३० प्रतिशतभन्दा बढी हुने छैन ।

विषयगत बचत तथा ऋण संस्थाको हकमा यो उपदफा झिक्नुपर्ने

५९. ऋण दिन सक्ने (१) संस्थाले तरलताका लागि १५ प्रतिशत वा दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकिदिएको अन्य कुनै सीमासम्मको रकम छुट्ट्याएर सदस्यहरूलाई देहायबमोजिम ऋणको रूपमा दिन सक्नेछ

क) सदस्यको व्यक्तिगत बचतको तीन गुनासम्म आफ्नै बचतको सुरक्षणमा र

ख) सदस्यको व्यक्तिगत बचतको छ गुनासम्म सदस्यका साथै सामूहिक जमानी बस्ने सदस्यहरूको बचतको सुरक्षणमा । तर यस उपदफाबमोजिम एक जना सदस्यलाई प्रदान गरिने ऋणको रकम रु. १ लाखभन्दा बढी हुने छैन ।

२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै सदस्यले समूहको जमानीविना वा रु. १ लाखभन्दा बढी रकम ऋण लिन चाहेमा चल-अचल सम्पत्ति धितो राखेर दिन सकिनेछ ।

३) उपदफा (२) बमोजिम प्रदान गरिने ऋण शैक्षिक, आवास, स्वास्थ्योपचार, रोजगारीमूलक वा उत्पादनमूलक प्रयोजनका लागि मात्र हुनेछ । तर यस उपदफामा लेखिएको कुनै कुराले अभाव, घटना वा अन्य अड्कोपड्को पर्दा उपदफा (१) बमोजिम उपभोग, कर्मकाण्ड वा अन्य औचित्यपूर्ण प्रयोजनमा ऋण दिन बाधा पर्ने छैन ।

४) उदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सदस्यता लिएर नियमित रूपमा बचत जम्मा गर्न थालेको तीन महिना व्यतीत नहुँदै संस्थाबाट कसैलाई पनि ऋण प्रदान गरिने छैन ।

५) ऋण प्रवाहमा प्राथमिकतालगायतका अन्य व्यवस्था बचत परिचालन निर्देशिकामा उल्लेख भएबमोजिम हुनेछ ।

६०. ऋण प्रवाहमा सीमा: (१) यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्थाबाट कुनै एक सदस्यलाई दफा ५९ को उपदफा (१) बमोजिम तरलता व्यवस्थापछिको लगानीयोग्य रकमको आधा प्रतिशतभन्दा बढी ऋण दिन सकिने छैन ।

तर लगानीयोग्य रकम रु. ६० लाख नपुग्दासम्म यो बन्देज लागू हुने छैन ।

२) उदफा (१) को अधीनमा रही कुनै सञ्चालक वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिको पदाधिकारीलाई दिन सकिने ऋणको सीमा साधारण सभाले बेला-बेलामा तोकिदिएबमोजिम हुनेछ ।

६१. ऋणबाहेकको प्रयोजनमा बचतको रकम लगाउन नहुने: संस्थाले सङ्कलन गरेको बचतको रकम दफा ५७ बमोजिम स्वीकृत बचत परिचालन निर्देशिकाका सर्त-बन्देजअन्तर्गत सदस्यहरूलाई ऋण दिने बाहेकको कुनै प्रयोजनमा लगाइने छैन ।

तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले बचतको रकम तरलतावापत नगर्दै राख्न वा नेपाल राष्ट्र बैङ्कले जारी गरेको ट्रेजरी बिल वा विकास ऋणपत्र खरिदमा उपयोग गर्न बाधा पर्ने छैन ।

६२. साधारण सभाको स्वीकृति लिनुपर्ने: समितिले देहायका विषयमा दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकिदिएको मानदण्डको प्रतिकूल नहुने गरी साधारण सभाको स्वीकृति लिनुपर्नेछ:

क) लगानीमा रहेको ऋण मिनाहा दिनुपर्दा, अपलेखन गर्नुपर्दा वा ऋणका सर्त-बन्देजहरू फेरु पर्दा,

ख) संस्थाको स्व-प्रयोजनका लागि जग्गा, घरलगायतका अचल सम्पत्ति खरिद गर्नु पर्दा र

ग) व्यवस्थापकको तलब वा सुविधा बढाउनु पर्दा ।

परिच्छेद १०

कारोबारमा सीमाङ्कन

६३. सदस्य केन्द्रीयता: (१) संस्थाले देहायबमोजिम गरी व्यावसायिक सेवामा सदस्य केन्द्रीयता कायम गर्नेछु:

क) सदस्यहरूको उत्पादनको सञ्चय, प्रशोधन एवं बजारीकरण व्यवसायमा विक्री बजारमा जहाँसुकै गरे तापनि खरिद सदस्यहरूसँगबाट मात्र गरेर

ख) सदस्यहरूलाई आवश्यकताका चीजबीज वा सेवा सुलभ गराउने व्यवसायमा खरिद बजार जहाँसुकैबाट गरे तापनि विक्री सदस्यहरूलाई नै गरेर,

ग) स्व-रोजगारी योजनाअन्तर्गत कच्चापदार्थ वा उत्पादित वस्तु बजार जहाँसुकै खरिद-विक्री गरे तापनि स्व-रोजगारीको अवसर सदस्यहरूलाई मात्र दिलाएर र

घ) बचत परिचालन सेवामा बचत सङ्कलन र ऋण लगानी दुवै पूर्णतया सदस्यहरूमै सीमित गरेर ।

यो उपदफाका खण्डहरू मध्ये श्रमिक संस्थाको हकमा (क) र (ख), उत्पादक संस्थाको हकमा (ख) र (ग) अनि उपभोक्ता संस्थामध्ये बचत तथा ऋण संस्थाको हकमा (क), (ख) र (ग) तथा अन्य उपभोक्ता संस्थाको हकमा (क), (ग) र (घ) झिकी खण्ड क्रम वा उपदफामा नै शब्दावली मिलाउनुपर्ने

२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि गैरव्यावसायिक सेवाहरूमा सदस्य र गैरसदस्यबीच पहुँचमा कुनै किसिमले विभेद गरिने छैन ।

३) सहकारी परम्पराअनुरूप विशेष अवस्थाका गैरसदस्यहरूलाई व्यावसायिक सेवाहरू प्रदान गर्नु पर्दा सदस्य र गैरसदस्यबीच प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष कुनै किसिमले मूल्यमा फरक गरिने छैन ।

विषयगत बचत तथा ऋण संस्थाको हकमा यो उपदफा झिक्नुपर्ने

६४. स्वार्थ बाझिने निर्णयमा सहभागितामा प्रतिबन्ध

६५. कर्मचारीसँगको कारोबारमा निर्बन्धन: संस्थाका कर्मचारी र संस्थाबीचको कारोबार दर्ता गर्ने अधिकारीबाट जारी भएको निर्देशनबमोजिम निर्बन्धित हुनेछ ।

६६. जोखिम मूल्याङ्कन: संस्थाले सदस्यता प्रदान गर्दा वा कारोबार गर्दा नियामक निकायबाट जारी भएको सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण निर्देशनबमोजिम जोखिम मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

६७. कारोबार नगरिने: सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानूनअन्तर्गत नियामक निकायबाट जारी भएको निर्देशनका व्यवस्थाविपरीत संस्थाबाट कसैसँग कुनै कारोबार गरिने छैन ।

परिच्छेद ११

अभिलेख

६८. कारोबारको लेखा: संस्थाको आर्थिक कारोबारको लेखा दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकेको लेखामान एवं खाता संरचनाबमोजिम राखिनेछ ।

६९. खाताबही

७०. आन्तरिक हिसाब जाँच

७१. वार्षिक हिसाब जाँच

७२. विद्युतीय लेखा प्रणालीको प्रयोग: संस्थामा विद्युतीय लेखा प्रणालीको प्रयोग गर्दा सम्पत्ति शुद्धीकरण जोखिम मूल्याङ्कन गरी दर्ता गर्ने अधिकारीको पूर्व-स्वीकृति लिइनेछ ।

७३. अन्य आधारभूत कागजात

परिच्छेद १२

प्रतिवेदन

७४. एकीकृत सूचना प्रणालीमा आवद्धता: समितिले संस्थाका सम्पूर्ण वित्तीय तथा व्यवस्थापकीय सूचना नियामक निकायबाट स्थापित सहकारी सूचना प्रणालीमा एकीकृत गरी निरन्तर तत्क्षण (रियल टाइम) अद्यावधीकरण गर्ने व्यवस्थासमेत मिलाउनुपर्दछ ।

तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले संस्थाले प्रचलित कानूनबमोजिम गोप्य राख्नुपर्ने सूचना अलग्गै संरक्षण गर्न बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

७५. दर्ता गर्ने अधिकारीसमक्ष प्रतिवेदन

७६. वित्तीय जानकारी एकाइमा प्रतिवेदन: सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानूनबमोजिम वित्तीय जानकारी एकाइमा प्रतिवेदन गर्नुपर्ने कारोबारको प्रतिवेदन नियमित रूपमा, निर्धारित समयभित्रै पठाइनेछ ।

७७. साधारण सभामा जानकारी गराउनुपर्ने: अध्यक्ष वा प्रतिनिधिले देहायका विषयको संक्षिप्त बेहोरासहितको जानकारी लगत्तै बस्ने साधारण सभामा गराउनुपर्नेछ:

क) संस्थाले सदस्यता लिएको सहकारी सङ्घ वा बैङ्कबाट भएका निर्णयहरू,

ख) कुनै निकायबाट संस्थालाई प्राप्त वित्तीय वा गैरवित्तीय सहयोगको रकम वा प्रतिबद्धता र

ग) दर्ता गर्ने अधिकारी वा प्रचलित कानूनबमोजिम नियामक निकायका तर्फबाट प्राप्त सुझाउ, टिप्पणी वा निर्देशन वा जारी मानदण्ड, निर्देशिका वा नीतिहरू ।

७८. सूचनाको हक तथा अग्रतापूर्ण खुलासा

७९. सूचनाको संरक्षण

परिच्छेद १३

विविध

८०. हकवालाको मनोनयन

८१. हक दावी वा नामसारी

८२. निर्वाचन

८३. शपथ ग्रहण

८४. एकीकरण वा विभाजन

८५. कार्यान्वयन अधिकारी: (१) समितिले सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानूनबमोजिम अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई कार्यान्वयन अधिकारी तोक्नेछ ।

२) उपदफा (१) बमोजिम कार्यान्वयन अधिकारी नतोकिएसम्म व्यवस्थापकले नै कार्यान्वयन अधिकारीको रूपमा कार्य गर्नेछ ।

८६. मध्यस्थता

८७. समानता र समता: (१) संस्थाको कार्यसञ्चालनका समस्त प्रक्रियाहरूमा सदस्यहरू माझ आर्थिक योगदान वा अन्य कुनै आधारमा भेदभाव नगरी समान हैसियतमा सहभागी हुने अवसर प्रदान गरिनेछ ।

२) लैङ्गिक विभेदका कारण आम रूपमा न्यून भइरहेको नेतृत्व पङ्क्तिमा महिला उपस्थिति बढाउनका साथै सञ्चालकीय भूमिकामा अपाङ्गता भएका वा लक्षित समुदायका सदस्यहरूलाई प्रोत्साहन दिन जो-चाहिने समतामूलक व्यवस्थाहरू गरिनेछन् ।

८८. विनियम संशोधन

८९. साधारण सभाले कार्यविधि बनाउन सक्ने

९०. व्याख्या गर्ने अधिकार

९१. ऐन, नियमावलीसँग बाझिएकोमा अमान्य हुने ।

अनुसूची १३

(भरतपुर महानगरपालिका सहकारी ऐन, २०७५को दफा ५(२)ख संग सम्बन्धित)

सहकारी संस्था आवश्यकता र संचालनको सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनको विषयवस्तु

१. परिचय
२. संस्था गठन गर्नुपर्नाको कारण
३. सदस्यताको जनसाङ्ख्यिक आधार
४. सहभागिताको औचित्य
५. व्यावसायिक सम्भाव्यता
 - ५.१ सदस्य केन्द्रीयताका आधारमा व्यावसायिक कारोबारको अनुमान
 - ५.२ सदस्यहरूको संरक्षण सुनिश्चित गर्ने आधारहरू
 - ५.३ कारोबारबाट हुने बचतको प्रक्षेपण
६. पुँजी आवश्यकता र स्रोत
 - ६.१ आवश्यकताको अनुमान
 - ६.२ स्रोत
 - ६.३ पुँजी परिचालनका तर्कसम्मत आधारहरू
७. बजार विश्लेषण
 - ७.१ नगिचको बजार
 - ७.२ टाढाको बजार
 - ७.३ प्रतिस्पर्धाको स्तर र प्रतिस्पर्धामा टिक्ने आधारहरू
८. कार्यक्षेत्रभित्र रहेका समान प्रकृतिका सहकारी संस्थाहरूको सङ्ख्या, सेवा र सदस्यताको प्रकाशमा प्रस्तावित संस्थाको औचित्य
९. पहिले स्थापना भइसकेका समान प्रकृतिका संस्थाहरूमा संलग्न हुन नसक्ने कारण
१०. महिला सशक्तीकरण र सामाजिक समावेशीकरणका आयामहरू
११. जनशक्ति व्यवस्था
१२. संस्थाको विकास र स्थायित्वका आधारहरू ।

अनुसूची १४

संस्था दर्ता कितावको नमूना

भरतपुर महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

सहकारी संस्था दर्ता किताव

दर्ता नं.

निर्णय मिति

संस्थाको नाम, ठेगाना

वर्गीकरण

सदस्य सङ्ख्या

जम्मा प्राप्त सेयर पुँजी रु.

जम्मा प्राप्त प्रवेश शुल्क रु.

अध्यक्षको नाम, थर

दर्ता गर्ने अधिकारीको दस्तखत

कैफियत

महिला

पुरुष

अन्य

जम्मा